

Днес в броя

Български и световни учени анализират последните научни постижения на V международна конференция „Дни на математиката в София“

Стр. 4

Българска академия на науките
www.bas.bg

Силата на информацията

Стр. 3

Проф. д-р Георги Вълчев, министър на образованието и науката: „Резултатите от НВО показват, че българското образование сякаш е застигнало на едно ниво след множество реформи през годините и трябва да намери пътя напред. Убеден съм, че трябва да го направим с консенсус“

Стр. 10

Доц. Соня Пенкова, директор на Националния военноисторически музей, който отбелязва своята 110-годишнина: „Изследването на онова, в което не сме били най-добри в миналото, е важна стъпка към това да не го допуснем отново. Ненаучените уроци се повтарят“

®

АЗ·БУКИ

Вестникът е правопреемник на първото официално издание на Министерството на просвещението – „Училищен преглед“ – 1896 г.

Четете ни на www.azbuki.bg

НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Брой 27 (1772) 9 – 15 юли 2026 г. Година XXXV. Под името „Аз-буки“ вестникът излиза от 10 април 1991 г.

Цена 1,10 € / 2,15 лв.

Снимка БТА

Проф. д-р Елиза Стефанова е избрана за първата жена ректор в историята на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тя получи ключа на Университета от вр.и.д. ректор проф. д-р Първан Първанов

Повече на стр. 2

Мерки срещу скок на таксите за платено висше

Предлага се право на стипендии от бюджета да имат само студенти и докторанти в редовна форма, приети по държавна поръчка

Нови мерки срещу скок на таксите за обучение на студенти в платена форма на обучение в държавните висши училища са заложили в предложени за обществено обсъждане промени в Закона за висшето образование. Предвижда се ограничение на увеличението на таксите на студентите, обучаващи се срещу заплащане, с не повече от 20% за приетите за обучение в I курс за учебната 2025/2026 г. и за всички следващи години, както и осигуряването на възможност за висшите училища да определят по-ниски такси за студентите и докторантите, обучаващи се срещу заплащане.

Предложенията стъпват на иницирираните миналата година промени в Закона за висшето образование поради увеличе-

нието на таксите за студентите в платена форма на обучение за академичните 2024/2025 и 2025/2026 г. Тогава бе прието, че размерът на таксата за студентите в платена форма на обучение не може да бъде по-нисък от 60% от средствата за издръжка на обучението в съответното професионално направление, плюс размера на таксата, определен за студентите държавна поръчка. С предложените промени процентът е намален на 50 на сто, а идеята бе обявена преди седмица от просветния министър проф. д-р Георги Вълчев в ресорната парламентарна комисия.

Предвижда се още за целия срок на обучението на студента за съответната образователно-квалификационна степен

размерът на таксата да не може да се увеличава общо с повече от 20 на сто спрямо определения през първата година от обучението, дори ако максимално допустимият увеличен размер е под законово определения минимум.

За да има предвидимост за вече приетите студенти до академичната 2024/2025 г., по време на обучението им също няма да има увеличение на таксите с повече от 20% от определения размер за учебната 2024/2025 г. По този начин ще се елиминира възможността на определен етап от обучението таксата да стане непосилна за студента и това да постави под въпрос успешното му завършване, пише в мотивите към проекта.

На стр. 2

Над 12 000 младежи с първи крачки в професията

Над 12 000 студенти направиха първи крачки в професионалната си реализация още в периода на обучението. Те преминаха платени студентски практики в рамките на проекта на Министерството на образованието и науката „От висше образование към заетост“, който се финансира от Европейския съюз, съобщават от Пресцентъра на МОН.

Проектът има за цел да засили връзката между висшето образование и потребностите на пазара на труда. Чрез него студентите придобиват практически опит в реална работна среда още докато следват – в предприятия, институции и организации, съобразно профила на обучението си. Работодателите, от своя страна, получават възможност да се включат като обучаващи организации и да привлекат млади хора с актуални знания и умения.

Създадена е специална платформа – edujobs.mon.bg, в която студентите се регистрират за провеждане на практики, а включените в Проекта работодатели обявяват свободни позиции. За около една година в инициативата са се включили близо 16 000 студенти, а регистрираните обучаващи организации са над 2300. До момента са публикувани 4188 обяви с общо 63 847 позиции.

Проектът включва още дейности за развитие на предприемачески умения и компетентности. Студентите ще получат подкрепа чрез обучения по предприемачество и иновации, обучения по финансова грамотност и зелени технологии. Предвидени са и обучения за преподаватели, кариерни консултанти и експерти от висшите училища.

Общо над 40 000 студенти се очаква да проведат практически обучения в рамките на Проекта. Предвидено е и пилотно въвеждане на дуално обучение в поне пет висши училища.

Партньори по Проекта са 43 висши училища от цялата страна. Проект BG05SFPR001-3.002-0001 „От висше образование към заетост“ се изпълнява от Министерството на образованието и науката по Програма „Образование“ 2021 – 2027 г., съфинансирана от Европейския социален фонд ляс. Общият бюджет е 95 738 173,06 евро, а дейностите ще се изпълняват до края на 2029 г. АЗ·БУКИ

Националният военноисторически музей отбелязва 110 години

Стела МАРИНОВА

Националният военноисторически музей отбелязва своята 110-годишнина с откриването на юбилейната изложба „Калейдоскоп на паметта“. На събитието присъстваха президентът Илияна Йотова, министърът на образованието и науката проф. Георги Вълчев, началникът на отбраната адмирал Емил Ефтимов.

„Военноисторическият музей има дългогодишен принос към опазването на националната памет и съхраняването на историята на Българската армия. Той не е просто място за съхранение на българската военна памет, а музей на българския дух“, заяви държавният глава Илияна Йотова. Тя благодари на директорката на Музея доц. д-р Соня Пенкова и нейните колеги в цялата страна за това, че са превърнали музеите в място, което поддържа българската история.

Снимка БТА

Държавният глава отличи Музея с Почетния знак на президента във връзка с годишнината и за значимия принос за опазването на националната памет, съхраняването на историята на Българската

армия и за активната военно-патриотична дейност.

Министър Георги Вълчев отбелязва, че благодарение на институциите на Музея паметта на днешна България се съхранява и предава на следващите поколения. Те са място, където младите хора могат да се докоснат до автентичните свидетелства на миналото и да осмислят историята отвъд страниците на учебниците.

„Надявам се да не губим тази памет. Благодарение на нея можем да изпълним думите дълг, чест, достойнство и обич към родината с истинското им съдържание“, заяви проф. Вълчев.

„Националният военноисторически музей трупа 110 години опит в това да помага на хората да преживеят раните от конфликтите. 110 години Музеят събира и разказва чрез артефакти истории за това как победите и несбъднатите идеали променят държавата,

общностите и хората“, каза доц. д-р Соня Пенкова.

Тя посочи, че в голямото семейство на Музея влизат и филиалите във Варна, Военноморският музей, Парк-музеят на бойната дружина – 1444 г. „Владислав Варненчик“, и Музеят на авиацията в Пловдив. „Заедно съграждаме големия разказ на историята за нашето далечно или по-близко минало“, заяви директорката на НВИМ.

Днес Националният военноисторически музей отговаря за над милион културни ценности, движими и недвижими. Предлага вътрешни експозиционни площи с представяни в тях целогодишно около 20 000 културни ценности и външна експозиция с разположени в нея над 1200 движими културни ценности – едрогабаритна техника и въоръжение, както и недвижими културни ценности. В музейните библиотеки се съхраняват около 50 000 книги и периодика.

Мерки срещу скок на таксите за платено висше

От стр. 1

Размерът на таксите за обучение на докторанти в платена форма също не може да бъде по-нисък от 50 на сто от нормативно определените средства за издръжка на обучението.

Предложените промени регламентират и право на стипендии от държавния бюджет да имат само студенти и докторанти, приети на места, субсидирани от държавата, в редовна форма на обучение.

„Стипендиите от държавния бюджет не представляват субективно право, което следва да бъде предоставено при еднакви условия на всички студенти и докторанти независимо от формата на обучение, а инструмент на държавната политика за целево подпомагане на определени категории обучаващи се лица съобразно характера на обучението и преследваните обществени цели“, пише в мотивите за предложената промяна.

Друго изменение предвижда таксите за кандидатстване да се утвърждават от академичните ръководства на държавните висши училища, а не както досега с решение на Министерския съвет. То ще започне да се прилага от 2027/2028 г.

Предлага се още Регистърът за академично признаване на придобито в чуждестранни висши училища висше образование и за признаване на придобита в чужбина степен, съответстваща на образователната и научна степен „доктор“, да бъде включен към общата информационна система на висшето образование, поддържана от министъра на образованието и науката чрез Националния център за информация и документация. По този начин се цели нормативно прецизиране и систематизиране на уредбата на регистрите, които са част от общата информационна система на висшето образование.

С друга предложена промяна в Закона за висшето образование е предложено да се създаде възможност, а при наличие на предвидените в закона предпоставки – и задължение, административните органи да установяват служебно наличието на завършено висше образование или на признато висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, чрез справка в съответните регистри.

По същия начин с промени в Закона за предучилищното и училищното образование да се въведе служебно установяване на данни за завършено училищно образование и професионална квалификация, както и отпадане на задължението за прилагане на дипломи за висше образование към списъци на обучители, когато съответните данни могат да бъдат проверени служебно чрез регистрите. **АЗБУКИ**

Проф. Елиза Стефанова ще ръководи Софийския университет

За първи път жена е избрана за ректор на най-старото ни висше училище

Проф. д-р Елиза Стефанова беше избрана от Общото събрание за ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, с което тя става първата жена, която ще ръководи най-старото ни висше училище.

Проф. Стефанова ще довърши мандата на проф. д-р Георги Вълчев до ноември 2027 г., след като той поема поста министър на образованието и науката.

По време на гласуването в 272-ра аудитория на Ректората нейната кандидатура получи 185 гласа на балотаж. Другият кандидат за поста – проф. д.ф.н. Георги Райновски, получи 135 гласа. В гласуването участват 326 от общо 331 членове на Общото събрание. Действителните бюлетини са 320.

На първия тур проф. Елиза Стефанова получи 119 гласа, проф. Георги Райновски – 86, проф. Мадлен Данова – 70, и проф. Милен Замфиров – 50.

Резултатът бе съобщен от доц. д-р Никола Кузманова – председател на Централната избирателна комисия в Софийския университет. А временно изпълняващият длъжността ректор проф. Първан Първанов връчи ключа на Университета на новия ректор.

Проф. Елиза Стефанова благодари за доверието и подчерта, че ще направи всичко, за да го оправдае, съобщава Пресцентърът на Софийския университет.

„За мен това е голяма отговорност. Надявам се, че заедно ще можем да се справим с всички предизвикателства“, отбелязва проф. Стефанова.

Тя заяви, че разчита на продължаване на всички начинания и постигане на още по-добри резултати, които не само да затвърдят позициите на Софийския университет, а да го направят още по-видим в страната и в международното пространство.

Кой е новият ректор

Проф. Елиза Стефанова е дългогодишен преподавател във Факултета по математика и информатика, изследовател и университетски ръководител, чийто професионален път е трайно свързан със Софийския университет.

Завършва „Информатика“ в Софийския

Снимка БТА

университет. Работи в Университетския изчислителен център (по-късно – Университетски център за информационни и комуникационни технологии), където е програмист още по време на следването си. След специализация в Нидерландия участва в изграждането на основата на университетската компютърна мрежа и в създаването на направление „Мрежи и комуникации“, на което става първи ръководител. С нейната дейност е свързано и създаването на първия интернет сайт на Софийския университет.

От 1999 г. е част от академичния състав на Факултета по математика и информатика, където извървява пътя от асистент до професор (2019). Специализира в Института по образование на University College London, Великобритания (2010).

Преподава широк кръг дисциплини в областта на информатиката, компютърните системи, мрежите, алгоритмите и дигиталните технологии. Ръководи и развива образователни програми с ясно изразен технологичен и приложен профил. Ръководила е магистърска програма по електронно обучение, а към момента – магистърската програма „Разпределени системи и мобилни технологии“.

Участва в над 30 национални и международни проекта. Автор е на повече от 80 публикации, от които над 40 са индекси-

рани в Web of Science и Scopus, както и на учебници по информационни технологии за средното училище.

Повече от 15 години участва в Националната комисия на олимпиадата по информационни технологии за ученици и в комисията на Националното състезание по компютърни мрежи за ученици.

През годините е заместник-декан на Факултета по математика и информатика, два мандата е и заместник-ректор на Софийския университет, като значима част от управленската ѝ дейност е свързана с дигитализацията и модернизацията на административните процеси в него.

Ръководи и МОДЕРН-А – най-големия за страната проект за модернизация на висшето образование, който обединява 11 партниращи български университети, над 20 асоциирани чуждестранни университета партньори и три национално представени организации на работодателите. В рамките му са разработени съвместни програми с компетентностно базирани характеристики и учебни планове, както и пилотен модел за споделяне на ресурси.

Работи и по разработването на проекта SUMMIT – проекта на Софийския университет като изследователски университет.

Към момента над две години и половина е председател на Националната агенция за оценяване и акредитация. **АЗБУКИ**

Министър Георги Вълчев:

Дисциплината в училище трябва да е на по-високо ниво

МОН работи за съкращаване с една година на срока за изработване на нови учебни програми

Влизайки в система като образователната, детето трябва да бъде приучено постепенно през нея, че е част от социума. Училището дава тези първоначални представи. Редът и дисциплината в училище трябва да са на по-голямо ниво“, коментира министърът на образованието и науката проф. д-р Георги Вълчев пред БНТ. В отговор на въпрос относно дебатите за въвеждане на оценка за дисциплина той заяви, че трябва да се върви в подобна посока.

Проф. Вълчев даде и оценка на резултатите от последните национални външни оценявания.

„Проследих внимателно дебатите. Долу-горе те отразяват една обективна картина на образованието ни. То не е добро. Имаме много проблеми. Същевременно не трябва да бъдем и прекалено черногледни. Всъщност резултатите показват, че българското образование сякаш е застигнало на едно ниво след множество реформи през годините и трябва да намери пътя напред. Предстоят сериозни дебати, предстоят важни стъпки. Но съм убеден, че трябва да го направим с консенсус. И трябва да разтоварим училището от това напрежение, под което непрекъснато се намира и колегите в него“, заяви просветният министър.

Според него идеята, че като данъкоплатци, хвърляме едни пари на учителите и очакваме те да свършат всичко, не е работеща.

„Българското общество започна да си мисли, че всичко е въпрос на пари. Имаш пари, плащаш в частно училище и детето ти ще стане гений, ще получи най-доброто. Не всичко е въпрос на пари. За мен ключовото е българското семейство да стане съюзник на образователната ни система. Ако детето не бъде стимулирано в семейната среда да четете допълнително, да се занимава с математика или пък да намери извънкласната форма на работа, която му харесва, няма как образованието да се справи с обучението. Няма как децата да станат добри граждани“, категоричен е проф. Вълчев.

Той коментира и темата за въвеждането на изучаване на религия и добродетели в българското училище, като по думите му вероятно това се стане от учебната 2027/2028 г. Той поясни, че за целта са необходими законодателни промени и подготовката на учебници в областта на добродетелите.

Снимка БТА

„Те трябва да бъдат и апробирани. Така че през тази година ще се опитаме да наваксаме“, заяви министърът. Той подчерта, че темата за добродетелите и религията не означава, че се променя светският характер на българското училище.

„Въвеждането на този предмет е смислено по няколко причини. Най-напред виждаме колко рано агресията сред децата намира своите проявления. Първоначално тя е вербална, след това става и физическа. Влизайки още в първите класове на образователната ни система, е хубаво детето да започне да се запознава с елементарните понятия добро, зло, граница, която можеш или не трябва да преминаваш. Как да надмогнеш собственото си его, да се почувстваш част от колектива“, обясни проф. Вълчев.

Той заяви още, че програмата ще бъде с два компонента – добродетели и религия, като вторият ще бъде избор на семействата на учениците.

Министърът на образованието и науката отбеляза, че според него голям проблем за системата са недобре написаните учебници. В тази връзка, той посочи, че екипът на МОН ще се опита да съкрати с една година заварения срок за изработване на нови учебни програми, който е 2029 г. Колкото до това дали може да се въведе единно съдържание на учебниците, проф. Вълчев коментира, че по принцип това е възможно, но за подобен подход трябва да има убеденост и съгласие от учителската колегия.

По темата за въвеждането на забрани за телефони в училище и за достъп до социалните мрежи на деца под определена възраст проф.

Вълчев заяви, че всяка забрана поражда обратния ефект.

„Универсални рецепти няма и трябва внимателно, премерено, стъпка по стъпка да решаваме проблемите си, ползвайки световния опит. Големият проблем е какво ще предложим на децата, за да намерят себе. Забраната трябва да върви с предлагане“, отбеляза проф. Вълчев. В тази посока МОН ще разширява изключително много предлагането в извънкласните форми на работа, така че те да отговарят на интересите на днешните деца.

По актуалната тема за заплатите в сектор образование министър Георги Вълчев обясни, че в настоящия бюджет на 2026 г., приетият в средата на годината, увеличенията ще останат 5%.

„Борихме се, за да постигнем 10-процентно увеличение за сектора. Но в следващите години – и това трябва да си проличи още в бюджет 2027 г., ще продължим политиките за повишаване на учителските и преподавателските заплати в нивото, до което са достигнали“, каза министърът.

Във връзка с родните висши училища министър Вълчев заяви, че влизайки в университетите би трябвало да остане отворен по-широко, но в следващите години трябва да се затегне изходът от тях.

„Това е основният проблем, защото, ако някой си позволява да продължава да дава дипломи, без зад тях да стоят знания, означава, че нанася вреди на българската икономика, на българското общество, на българските деца. Защото от университетите излизат и бъдещите учители“, каза проф. Вълчев. **АЗ-БУКИ**

Кампания на Института за български език – БАН и в „Аз-буки“

За Дракон, дракона и драконовските закони

Кристияна СИМЕОНОВА*

Наскоро един ученик от четвърти клас ме попита дали драконовските закони са толкова страшни, колкото е чудовището *дракон*. Ученикът чул по медиите, че в България трябва да има драконовски закони срещу корупцията. Логично детето свързало названието на по-строгите закони с това гигантско митично създание. И можете ли да си представите неговото учудване, когато разбра, че фразата *драконовски закони* или *драконовски мерки* няма нищо общо с драконите!

Тази фраза е свързана с древногръцкия владетел Дракон. Той е първият законодател на Древна Атина, живял през VII век пр. н. е. През 621 г. пр. н. е. създава първите писани закони на града. Дотогава законите се оповестявали само устно, което създавало предпоставка за тяхното манипулиране. Законите на Дракон били изписани върху дървени таблички и поставени на видно място. Тези закони се славят като едни от най-строгите и най-жестоките, съществували някога. Предвиждали са смъртно наказание за почти всички престъпления, например за кражба на плодове. Поради тяхната безпощадност, безкомпромисност и жестокост в съвременния език са се утвърдили изразите *драконовски мерки* и *драконовски закони* със значение 'Суров, крайно жесток закон (по името на древноатинския законодател Дракон от VII в., създава жестоки закони)' (Речник на българския език онлайн).

Любопитно е и това, че Дракон е сред първите известни законодатели, които правят разграничение между убийство по непредпазливост и умишлено убийство. По-късно голяма част от законите му били отменени или смекчени от друг виден атински държавник и реформатор – Солон.

* Д-р Кристияна Симеонова е доцент в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българската академия на науките.

Предлагат повече иновации в класните стаи

В Списъка на иновативните училища за учебната 2026/2027 г. да бъдат включени 558 образователни институции от 198 населени места в 139 общини от всички 28 области на страната, предвижда проект на Решение на Министерския съвет, публикуван за обществено обсъждане до 3 август 2025 г. За учебната 2025/2026 г. този статут бе одобрен за 526 училища.

В предложения нов Списък 91 училища не са били иновативни за учебната 2025/2026 г., 467 училища са с продължаваща иновация или вече са завършили такава, но са одобрени с нова (105 училища).

Постъпилите в МОН 237 училищни проекта за нова иновация от 237 образователни институции за включване в Списъка на иновативните училища са разгледани от 51 оценители и двама арбитражи, членове на Комисията за иновативните училища, определена със заповед на министъра на образованието и науката.

Предложенията са подадени от 9 начални, 92 основни, 3 обединени, 69 средни и едно специализирано училище, както и от 24 профилирани и 39 професионални гимназии. От тях 31 са държавни, 181 са общински и 25 – частни образователни институции.

По видове иновации са предложени нови методи на преподаване – 205, въвеждане на иновативни елементи в организацията и/или съдържание на обучението – 181, нов или усъвършенстван начин на управление, обучение и образователна среда – 116, разработено по нов начин учебно съдържание, учебни планове и учебни програми – 100.

Положително становище от РУО е дадено за 219 проекта, а отрицателно – за 18 проекта. На арбитраж са подложени 17 проекта.

Положителна оценка от Комисията получават 208 проекта, като 12 са с положителна оценка от арбитраж. Неприети са предложения на 29 училища, включително 5 от арбитраж. **АЗ-БУКИ**

Снимка СООН

Девет отличия от Европейската олимпиада по география

Девет медала – 2 златни, 5 сребърни и 2 бронзови, спечелиха българските ученици от Европейската олимпиада по география (EGEO 2026), която се проведе във Варна между 28 юни и 3 юли, съобщава Сдружението на олимпийските отбори по природни науки. България е домакин на XII издание на Олимпиадата, която събра едни от най-добрите млади географи от Европа и гостуващи държави, като в надпреварата се включиха над 100 ученици от 13 държави.

Участниците се състезаваха в две възрастови групи: младша – до 16 години, и старша – до 19 години. Състезателната програма включваше три кръга, провеждани изцяло на английски език – писмен изпит с географски казуси, практическа теренна работа в неизвестна за участниците територия и мултимедиялен тест с въпроси, придружени от визуални материали като снимки, графики и таблици.

В младшата възрастова група златен медал и абсолютно първо място в групата до 16 години спечели Тея Спирова (Математическа гимназия „Д-р Петър Берон“, Варна). Сребърни медали в младшата група заслужиха Калина Шипкова (ППМГ „Никола Обрешков“, Казанлък), Стефан Стефанов (Национална природо-математическа гимназия „Акад. Любомир Чакалов“, София) и Лев Беленкий (МГ „Д-р Петър Берон“, Варна).

В старшата възрастова група златен медал спечели Звездемир Пенев (МГ „Д-р Петър Берон“, Варна). Сребърните отличия донесоха Лъчезар Митев (Софийска математическа гимназия) и Борис Донков (НПМГ, София). С бронз завършиха Теодор Кочков (НПМГ, София) и Делян-Слав Мирев (МГ „Д-р Петър Берон“, Варна).

Българският отбор се ръководи от Руслан Милев (ППМГ, Казанлък) и Бяла Момерова (119. СУ, София).

EGEO 2026 е първото домакинство на България на международна ученическа олимпиада по география. Събитието се проведе във Варна като част от инициативата „Геодекада 2020 – 2029“ за популяризиране на географията в българското общество. Организатори на Олимпиадата са Министерството на образованието и науката, Математическата гимназия „Д-р Петър Берон“ във Варна, Геолого-географският факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Община Варна и Сдружението на олимпийските отбори по природни науки. **АЗБУК**

Математическата ни школа не признава географски граници

Родни и световни експерти анализират последните научни постижения в областта на среща в София

Снимка БАН

Международната конференция „Дни на математиката в София“ се провежда под патронажа на президента Илияна Йотова

Държава, която иска да бъде технологична, трябва преди всичко да бъде държава на математиката – с добри учители, силни университети и научни институти, на които гледа не като на разход, а като на инвестиция с най-висока възвръщаемост. Това посочи президентът Илияна Йотова, която откри петото издание на Международната конференция „Дни на математиката в София“, която се провежда под неин патронаж.

Държавният глава подчерта още, че форумът не се включва в общия хор, в който обикновено се говори за „изтичане на мозъци“, а гради мостове. По думите ѝ международната конференция, която се провежда от 2014 г. насам на всеки три години, е повече от научна програма – тя създава общност от учени.

Илияна Йотова изтъкна, че страната ни има какво да предложи, и припомни българската традиция, която започва от първите математически олимпиади и стига до днешните центрове за изкуствен интелект. Тя благодари на професорите и учените, които работят с младите хора. И посочи, че президентската институция е приела патронажа на форума с дълбокото убеждение, че той е инвестиция в най-ценния ресурс на всяка нация – мислещите хора.

„България има всички основания да се гордее с традицията си в областта на математиката. За поколения българските математици имат значителни приноси сред международната научна общност, а нашите млади таланти продължават да носят отличия от най-престижните международни състезания“, каза в приветствието си заместник-председателят на БАН чл.-кор. Евдокия Пашева.

По време на откриването на форума беше обявен и носителят на Наградата по математика на Института по

математика и информатика за 2026 г., която се присъжда на всеки три години на български изследовател на възраст до 40 години за високи постижения в областта.

През тази година неин лауреат е д-р Евгени Димитров от Университета на Южна Калифорния, САЩ, съобщиха акад. Юлиан Ревалски, който е председател на Комитета за наградата. Д-р Евгени Димитров е отличен за приноса си в изследванията в областта на теорията на вероятностите. Неговите изследвания помагат за обяснението на сложни случайни явления, възникващи в математически модели на растящи интерфейси и случайни матрици. Той е и един от световните лидери в бързо развиващата се теория на ансамблите на Гибс (Gibbsian line ensembles).

Д-р Димитров е асистент-професор по математика в Университета на Южна Калифорния, доктор по математика от Масачузетския технологичен институт (MIT) и възпитаник на Принстънския университет.

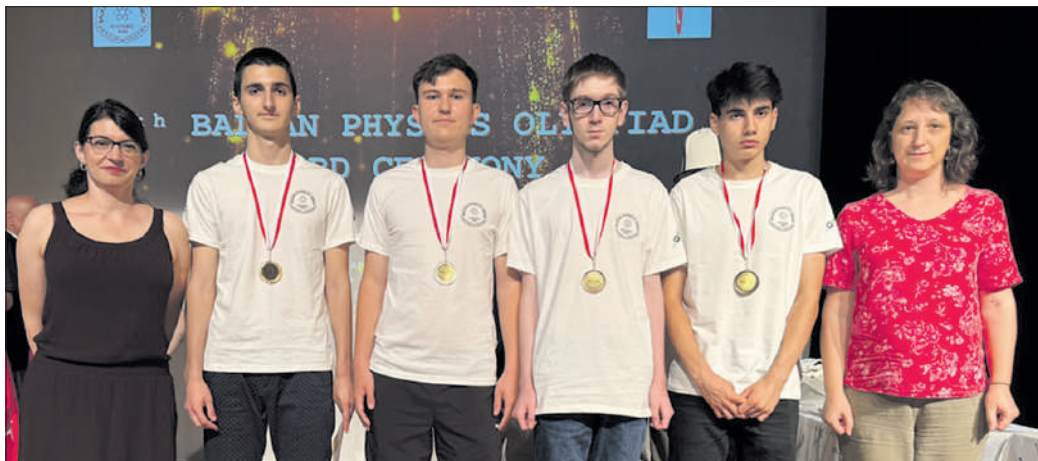
Повече от 200 учени от над 30 държави представят нови резултати в класически и модерни области на математиката и информатиката по време на Международната конференция. Организатори на форума са Институтът по математика и информатика при БАН, съвместно с Факултета по математика и информатика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Съюза на математиците в България.

До края на седмицата български учени и международни специалисти ще очертават нови насоки и ще анализират последните научни постижения в класическите и съвременните области на математиката и информатиката.

Научният форум има ключова роля за укрепването на връзките с българската математическа диаспора. Той създава среда за съвместни изследователски дейности, обмен на знания и решаване на актуални предизвикателства. **АЗБУК**

Четири медала за българските ученици от Балканиада по физика

Снимка Пресцентър на МОН

Българските ученици спечелиха златен, сребърен и два бронзови медала на VIII балканска олимпиада по физика (Balkan Physics Olympiad, BPO), която се проведе в Истанбул, Турция, съобщава Пресцентърът на МОН.

Златното отличие заслужи Мирослав Драганов от Природо-математическата гимназия „Акад. Никола Обрешков“ в Бургас. Сребърният медал донесе Никола Костов от Софийската математическа гимназия, а с бронз се окичиха Борис Пулев от Националната природо-математическа гимназия и Кирил Момчилов от Софийската математическа

гимназия.

Успехът на състезателите ни за пореден път затвърди силното представяне на страната ни в престижното международно състезание. А постижението е резултат от упоритата подготовка на учениците и всеотдайната работа на техните преподаватели.

Балканската олимпиада по физика е едно от малкото международни състезания по физика за ученици под 17-годишна възраст. Нейната цел е да насърчава интереса към науката, да стимулира развитието на млади таланти и да укрепва сътрудничеството между държавите в региона. **АЗБУК**

Снимка БНУ „Св. Климент Охридски“ – Лимасол

С игри, творчество, открития и приключения преминава лятната академия „Златни умове 2026“ към БНУ „Св. Климент Охридски“ в Лимасол, Кипър

Пространство за култура и идентичност

Асоциацията на българските училища в чужбина чертае нови посоки в София

Стела МАРИНОВА

Темата „Българските училища зад граница – пространство за идентичност, култура и принадлежност“ е в центъра на XIX годишна конференция на Асоциацията на българските училища в чужбина, която ще се проведе на 22 юли в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Избрана е, защото обединява всичко, върху което АБУЧ работи – качествено образование, подкрепата за учителите, партньорството с институциите и изграждането на силна и свързана общност на българските училища по света.

Основен акцент ще бъдат предизвикателствата и перспективите пред българските училища зад граница, съхраняването на българския език, култура и национална идентичност, както и развитието на партньорствата между институциите и българските общности по света.

Събитието е под патронажа на министъра на образованието и науката проф. д-р Георги Вълчев в съорганизаторство с Изпълнителната агенция за българите в чужбина и с домакинството на Катедрата по български език като чужд към Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Национално издателство „Аз-буки“ е медиен партньор на конференцията.

„Темата отразява разбирането и визията на новия Управителен съвет за ролята на школата зад граница днес. За нас българските училища в чужбина са много повече от места, където се изучава български език – те са пространство, където децата изграждат своята идентичност, опознават българската история и култура, създават чувство за принадлежност и връзка с България, независимо къде живеят. Вярваме, че тези три думи – идентичност, култура и принадлежност, всъщност говорим за бъдещето на българските общности зад граница“, казва още Захариева.

И допълва, че школата зад граница са естествен мост между страната ни и общностите на сънародниците ни по света, както и място, където се възпитават бъдещи поколения българи с познание за своите корени и самочувствие да ги пазят. „Вярваме, че когато говорим за идентичност, култура и принадлежност, всъщност говорим за бъдещето на българските общности зад граница“, казва още Захариева.

Отбелязва като един от най-важните акценти в програмата провеждането на кръгла маса, посветена на актуалните предизвикателства пред българските училища в чужбина, устойчивите политики за тяхната подкрепа и стратегическия диалог с българските институции. Да се включат в нея, са поканени представители на Министерството на образованието и науката, Министерството на външните работи, Изпълнителната агенция

за българите в чужбина, Комисията за политиките за българите извън страната и Комисията по образованието и науката.

„Надяваме се с тяхно участие да поставим началото на още по-активно и конструктивно партньорство. Вярваме, че откритият диалог е пътят към устойчивите решения и че българските училища в чужбина трябва да бъдат не само информирани за политиките, които ги засягат, но и да бъдат активен участник в тяхното обсъждане и развитие“, подчертава Захариева.

За обсъждане ще бъдат поставени въпроси със стратегическо значение за развитието на българското образование зад граница, които засягат както всекидневната работа на училищата, така и дългосрочните политики в подкрепа на българските общности по света. Темите са подбрани след проведена анкета между членовете на Асоциацията и отразяват реалните предизвикателства, пред които са изправени българските училища в различните държави.

Сред основните направления са развитието на обучението по български език, включително програмите за изучаването му като втори и чужд език, устойчивото и адекватно финансиране на неделните училища зад граница, осигуряването на равен достъп на учениците до образователни ресурси и възможности за продължаване на образованието им в България, както и въпроси, свързани с подкрепата и професионалното развитие на учителите ни в чужбина.

„За нас е важно тази среща да не остане само на ниво обсъждане. Надяваме се тя да постави основите на конкретни решения и дългосрочен диалог между институциите и българските училища по света, защото именно това е най-голямата ценност на подобни форуми“, подчертава говорителят на АБУЧ.

От Асоциацията се надяват срещата да очертае конкретни стъпки за по-тясно сътрудничество между институциите и АБУЧ, да постави началото на решения по важни въпроси и да изгради устойчив механизъм за комуникация, в който българските училища зад граница да бъдат естествен и търсен партньор.

„Убедени сме, че когато институциите и българските училища работят заедно, в основата на този диалог винаги стоят децата. Именно затова гледаме на тази кръгла маса с оптимизъм и вярваме, че тя ще бъде още една важна стъпка към развитието на българското образование по света“, казва Захариева. За участници в отделните панели са потърсени специалисти и практики, които имат реален опит, могат да предложат конкретни решения и да бъдат полезни за членовете на Асоциацията.

„Целта ни беше програмата да е не само интересна, но и практически насочена, така че всеки участник да си тръгне с нови идеи, полезни контакти и вдъхновение за своята работа“, подчертава говорителят на АБУЧ.

Признание за ПГ по компютърно програмиране и иновации в Бургас

Снимка Община Бургас

Моменти от срещата при кмета на Бургас Димитър Николов с експертите от международния борд на IB School след последната проверка на място в Професионалната гимназия по компютърно програмиране и иновации

Дона МИТЕВА

Професионалната гимназия по компютърно програмиране и иновации в Бургас получи акредитация за International Baccalaureate (IB) Diploma Programme – една от най-престижните образователни програми в света. Признанието я превръща в първото общинско IB училище в страната.

„Това е исторически успех не само за училището, а и за Бургас. За първи път общинско училище в България получава правото да предлага обучение по програмата IB – световен стандарт за качествено образование, който отваря вратите към най-добрите университети по света“, коментира в социалната мрежа кметът Димитър Николов.

Пътят към успеха започна през януари 2025 г. с подаването на апликационната форма за акредитация. 25 учители преминаха специализирани обучения и получиха международна сертификация за преподаване по Програмата.

По време на финалната оценка експертите на International Baccalaureate Organization са дали изключително висока оценка на училището, впечатлени от модерната материална база, съвременното оборудване и високото ниво на подготовка и мотивация на учениците.

Акредитацията дава възможност на възпитаниците да получат диплома, който е стъпка към най-добрите висши училища в света. Двугодишната международна академична програма за ученици в XI и XII клас е насочена към подготовка за университет и бъдеща професионална реализация. Тя е описана от IB като строга предуниверситетска програма, която насърчава учениците да бъдат знаещи, любознателни, грижовни и отворени към различни гледни точки. Тя е подходяща за ученици, които имат мотивация, постоянство, интерес към учене в дълбочина и желание да развиват умения, необходими за висше образование в страната и чужбина.

Програмата се фокусира върху аналитичното мислене и самостоятелната работа на учениците, защото образованието днес не е само усвояване на учебно съдържание. Най-голямото предимство е, че тя подготвя учениците не само за изпити, а за университетски тип мислене и учене. В рамките на Програмата учениците развиват критическо мислене, академична самостоятелност, изследователски умения, умения за писане и аргументация, способност за работа в срокове, отговорност към собственото учене, езикова увереност, международна перспектива, умения за комуникация, сътрудничество и лидерство.

В рамките на Програмата, изградена върху широка и балансирана академична основа, учениците изучават предмети от шест академични области, като имат възможност да избират предмети според своите интереси и бъдещи университетски планове. Програмата включва езици, хуманитарни или социални науки, природни науки, математика и изкуства, като вместо изкуство ученикът може да избере допълнителен предмет от друга област. Освен шестте предмета всеки ученик преминава през три задължителни компонента, известни като DP Core. Изпитните материали за учениците са изцяло на английски език.

Кандидатите за обучение по International Baccalaureate Diploma Programme трябва да отговарят на няколко условия. Да са ученици в X клас и успешно да завършат учебната година. Да имат минимум 240 точки общо от Националното външно оценяване в X клас по следните предмети – български език и литература, математика, английски език и дигитални компетентности. Да имат среден успех минимум „Много добър 4,50“. Да демонстрират мотивация, отговорност и готовност за обучение в програма с високи академични изисквания, както и да спазват Правилника за дейността на гимназията и вътрешните училищни политики, свързани с IB DP.

Училище, където децата откриват своето бъдеще

Успехът има адрес: ОУ „Александър Георгиев-Коджакафалията“ в Бургас

Дона МИТЕВА

ОУ „Александър Георгиев-Коджакафалията“ е едно от най-новите и модерни основни училища не само в Бургас, но и в страната. То отваря врати през учебната 2017/2018 г., което означава, че съществува вече около 9 години. Създадено е с идея за иновативно образование и силен фокус върху информационните технологии, математиката, английския език, развитието на дигитални умения и модерно обучение.

Определя се като едно от първите основни училища в Бургас с ясно насочено обучение към ИТ и съвременни технологии. Училището разполага с модерна материална база и използва нови методи на преподаване. В него децата се чувстват приети, спокойни и щастливи.

Носи името на Александър Георгиев-Коджакафалията – един от най-големите благодетели в историята на Бургас, известен с даренията си за развитието на града и образованието.

И тази година по традиция патронният празник на основното школо премина под знака на признателността към делото на патрона и стремежа да се съхраняват неговите ценности в живота на училищната общност. Основната проява е тържественият концерт, в който учениците представиха богата програма с музикални изпълнения, танци и рецитали, посветени на живота и благотворителната дейност на Александър Георгиев-Коджакафалията.

Празничната програма беше съпътствана и от поднасяне на цветя пред неговия паметник, тематични изложби и благотворителни инициативи, чрез които учениците показаха активната си гражданска позиция.

„За нас патронният празник е много повече от традиционно училищно събитие – той е възможност да напомним на младите хора, че истинският успех се гради не само върху знания и постижения, но и върху доброта, съпричастност и отговорност към обществото. Радостни сме, че празникът на училището е празник на цялата ни общност“, коментира Таня Сребрева, директор на училището.

Тя е отскоро начело на вече прочутото в Бургас школо, като преди това е учител в него. За смяната на позицията казва: „Да бъдеш директор, е предизвикателство и огромна отговорност. Разбира се, има трудни моменти и всекидневни предизвикателства, защото училището е жив организъм, в който се срещат интересите и очакванията на ученици, учители, родители и институции. Но когато виждаш успехите на децата, професионалното развитие на колегите и доверието на родителите, разбираш, че усилията си заслужават“.

И добавя, че има щастието да работи с изключителни професионалисти, и именно това прави нейната задача по-лека и вдъхновяваща.

В Бургас мнозина определят ОУ „Ал. Георгиев-Коджакафалията“ като различното училище – съвременно и лидерско. За сравнително краткото си съществуване то успява да изгради много добра репутация. Преди време кметът Димитър Николов подчертава, че се е утвърдило като „училище на добрите инициативи и още по-добрите резултати“.

„Вярвам, че това, което отличава ОУ „Александър Георгиев-Коджакафалията“, е стремежът непрекъснато да се развиваме и да бъдем крачка напред в образованието“, споделя директорката.

Училището съчетава високи академични резултати с иновативни подходи на обучение, силно развитие на STEM образованието, роботиката, програмирането и дигиталните технологии. Негови възпитаници са носители

Снимка ОУ „Ал. Георгиев-Коджакафалията“ – Бургас

Истинският успех не са грамотите и медалите, а всяко дете да открие своите силни страни, да развие талантите си

Таня Сребрева,
директор

и на множество национални и международни отличия в областта на информационните технологии, роботиката, математиката, хуманитарните и природните науки.

„Можем да говорим за съвременно лидерско училище, защото не просто следваме промените в образованието, а активно ги създаваме и прилагаме. Инвестираме в модерна среда, в професионалното развитие на учителите и в предоставянето на възможности всяко дете да открие и развие своя потенциал. Най-голямото признание за нас са доверието на родителите и успехите на нашите ученици. Те са и най-добрият показател за качеството на образованието, което предлагаме“, категорична е Сребрева.

Учениците участват активно и в спортни прояви, музикални концерти, танци събития, художествена гимнастика, рецитали и културни събития.

През 2022 г. е открит иновативен STEM център за космически изследвания – една от най-модерните образователни инициативи в региона. Опитът на екипа показва, че STEM образованието е един от най-успешните начини да се направи ученето по-интересно, по-практическо и по-близко до реалния живот.

В STEM центъра учениците не просто усвояват знания, а ги прилагат, като изследват, експериментират, конструират, програмират и търсят решения на реални проблеми.

„През годините видяхме как този подход повишава мотивацията на децата, развива критическото мислене, работата в екип, креативността и уменията за решаване на проблеми. Учениците стават по-активни участници в учебния процес и по-уверени в собствените си възможности“, подчертава Сребрева.

Това дава основания уверено да каже, че STEM центърът не е просто модерно оборудвано пространство, а среда, която насърчава

любознателността, откривателския дух и подготовката на учениците за професиите на бъдещето.

Разбира се, зад всеки успех на учениците стоят отдадени учители. Екипът на това бургаско училище е изграден с търпение и високостепенност.

„В основата на всяко постижение на наши възпитаници стоят учители, които не просто преподават, а вдъхновяват, подкрепят и вярват в своите ученици. Имам щастието да работя с изключително отдаден екип от професионалисти, които всекидневно влагат знания, енергия и сърце в своята работа“, не пести добрите думи директорката.

Отбелязва, че колегите ѝ непрекъснато повишават квалификацията си, прилагат съвременни методи на преподаване и активно въвеждат иновации. Съчетават висок професионализъм с човешко отношение и създават среда, в която всяко дете се чувства подкрепено и мотивирано да развива своите способности.

„Особено ценя екипния дух в училището. Вярвам, че именно сплотеността и общата визия за развитието ни помагат да постигаме високи резултати и да се утвърждаваме като едно от водещите училища в Бургас. Благодаря на всички колеги за тяхната всеотдайност, професионализъм и любов към децата. Най-голямото ни постижение са успешите и щастливи ученици, които излизат от училище уверени в своите знания и възможности“, допълва Сребрева.

Третата част от сложното уравнение са родителите, които трябва да бъдат привлечени за добрата кауза и да са съпричастни към училищния живот на децата си. За целта са нужни прояви, с които те да се ангажират пряко и да сътрудничат с училището, защото със сигурност в него не става дума за елементарно приобщаване на родителите.

„Действително, тук говорим не просто за приобщаване на родителите, а за истинско партньорство. Родителите активно участват в училищния живот – като доброволци в различни инициативи, участници в благотворителни кампании, образователни проекти, спортни празници, екскурзии, работилници и събития на училищната общност“, продължава директорката.

По думите ѝ особено ценна е откритата комуникация, която са изградили през годините. Родителите не са странични наблюдатели, а активни съмишленици в процеса на обучение и възпитание. Участват в обсъждането на важни идеи, подкрепят развитието на училищната среда и споделят отговорността за успеха на децата.

През последните години училището работи активно и по международни образователни програми като „Еразъм+“, чрез които учители и ученици участват в обучения и обмен на добри практики.

Но безспорно най-смелият и вълнуващ проект, с който се занимава екипът в момента, е откриването на филиала на ОУ „Александър Георгиев-Коджакафалията“ в кв. „Крайморие“.

„Това е много повече от разширяване на училището – това е възможност да създадем модерна образователна среда, която да отговори на очакванията на семействата в един от развиващите се райони на Бургас. Нашата амбиция е да пренесем в „Крайморие“ утвърдените традиции, ценности и високи образователни стандарти на училището, като същевременно изградим пространство за иновации, творчество, спорт и активно учене“, коментира Сребрева.

И добавя, че особено вдъхновяваща е възможността да създадат училище в непосредствена близост до морето и природата. Това дава шанс да развият нови образователни подходи, свързани с екологията, науката, здравословния начин на живот и ученето чрез преживяване. Изразява и увереността си, че филиалът ще се превърне не само в място за обучение, а в притегателен център за цялата местна общност. И след години на него ще се гледа като на една от най-значимите стъпки в развитието на училището.

На фона на вълненията около НВО и кандидатстването на седмоласническите учители и ръководството на ОУ „Александър Георгиев-Коджакафалията“ очакват отлична реализация на своите ученици.

„Нашите възпитаници традиционно се представят отлично както на НВО, така и при кандидатстването след VII клас. Значителна част от тях продължават обучението си в най-желаните профилирани и професионални гимназии в Бургас и страната. Убедена съм, че отличните постижения са закономерен резултат от съвместните усилия на ученици, учители и родители“, обобщава Сребрева.

Припомня, че през годините децата са завоювали множество отличия на общински, областни, национални и международни състезания, олимпиади и конкурси в областта на математиката, информационните технологии, роботиката, хуманитарните и природните науки, изкуствата и спорта. Сред най-значимите успехи са постиженията в сферата на ИТ и роботиката, където те редовно се нареждат сред най-добрите в България и достойно представят страната на международни форуми.

„Но когато говорим за успехи, не мислим само за медали и грамоти. За нас истинският успех е всяко дете да открие силните си страни, да развие талантите си и да израсне като знаещ, уверен и отговорен млад човек. Най-голямото ни удовлетворение е да виждаме как учениците ни се реализират успешно в следващите етапи на своето образование и продължават да постигат високи резултати“, заключава Сребрева.

Да управляваш кораб при почти нулева видимост – в гъста мъгла или при силен валеж, без да напускаш класната стая, вече е възможно за учениците от Варненската морска гимназия „Св. Николай Чудотворец“. Това не е компютърна игра, а реалистична симулация, която подготвя бъдещите капитани и корабни механици за ситуации, с които ще се сблъскат в професионалния си път.

Именно практическата подготовка е в основата на новия Център за високи постижения в професионалното образование и обучение, който училището откри съвсем наскоро. Заедно с него врати отвори и нов STEM център в три направления: „Природни науки“, „Дизайн и 3D прототипиране“ и „Математика и информатика“.

Диляна КОЧЕВА

Създадена е високотехнологична среда, която предоставя възможности за практикоориентирано обучение в областта на морските професии, компютърната техника, електрониката, спедицията и логистиката, разказва пред „Аз-буки“ директорът на Варненската морска гимназия „Св. Николай Чудотворец“ инж. Виолета Шишкова.

Сърцето на новия център е безспорно високотехнологичният морски тренажорен комплекс. Той е предназначен за учениците от специалностите „Корабостроене – морско“, „Корабни машини и механизми“ и „Електрообзавеждане на кораба“. Включва навигационен и машинен симулатор, оборудвани с техника от най-висок клас.

По време на демонстрациите гостите на откриването на Центъра проследяват различни симулации, в които учениците влизат в роли като на борда на реален плавателен съд. Едни отговарят за управлението, а други работят с машинния симулатор и следят работата на корабните системи, двигателите и енергийните инсталации.

„Обучението на симулатори е ключово за морските професии. То осигурява безопасна и реалистична среда, в която учениците придобиват професионални компетентности без риск за здравето, техниката и околната среда“, обяснява инж. Шишкова. Според нея именно възможността да се проиграват реални ситуации, е едно от най-големите предимства на новото оборудване.

„Симулаторите дават много стабилна основа за работа в реални условия и подготвят учениците за следващия етап от обучението им, а именно работата с подобна техника от още по-висок клас във висшите училища“, допълва тя.

Освен морския тренажорен комплекс Центърът за високи постижения включва модерни лаборатории за измерване на аналогови и цифрови величини, за изучаване на основните закони на електротехниката, за изследване и изпитване на електрически машини и трансформатори, както и лаборатория за работа с фотоволтаични системи.

В гимназията вече добре осъзнават, че учениците не трябва да усвояват знания единствено от учебника, а чрез работа с реално оборудване. И тази промяна вече дава резултат.

„Учениците приемат новата образователна среда с огромен интерес. Лабораториите непрекъснато са заети. Постоянно искат да работят със симулаторите, защото там могат да попадат в различни реални ситуации и след всяко упражнение надграждат знанията и уменията си“, казва инж. Шишкова.

Именно тази мотивация е една от най-големите ползи от инвестицията. Вместо обучението да приключва с усвояването на теорията, учениците виждат непосредствено как знанията им се превръщат в професионални умения.

Паралелно с Центъра за високи постижения гимназията развива и нов STEM комплекс, който допълва практическата подготовка в областта на природните науки, инженерството и цифровите технологии. Ако морските симулатори подготвят бъдещите капитани и механици за живота на борда, то STEM средата развива инженерното мислене, уменията за експериментиране,

Варненската морска гимназия с фокус върху практиката

Новият Център за високи постижения и двата STEM центъра превръщат обучението в реална подготовка за професиите на XXI век

Снимка ВМГ „Св. Николай Чудотворец“

Модерните технологии са неотменна част от всекидневното и празниците на Варненската морска гимназия

Инж. Виолета Шишкова, директор

моделиране и работа с новите технологии. Именно тук учениците съчетават знанията по физика, химия, математика, информатика и инженерни науки с практически задачи, които ги подготвят за професиите на бъдещето.

Новият STEM център надгражда всичко изградено до момента във Варненската морска гимназия. Преди няколко години училището създава STEM център FabLab, насочен към информационните технологии и компютърните науки. Днес към него се присъединява втори център в направленията „Природни науки“, „Дизайн и 3D прототипиране“ и „Математика и информатика“, който значително разширява възможностите за практическо обучение.

„Първият STEM център беше свързан с информационните технологии. Сега по Плана за възстановяване и устойчивост изградихме втори STEM център по природни науки и дизайн и 3D прототипиране, който надгражда вече съществуващата среда“, обяснява инж. Шишкова.

При откриването му учениците показват как работят новите лаборатории. В кабинета по природни науки физиката и химията оживяват чрез експерименти. Демонстрации на електростатичност, атмосферно налягане и електричество привличат вниманието на посетителите, а химическата лаборатория

впечатлява с популярната „слонска паста“, горещ магнезий и опит за получаване на сребърно огледало.

В кабинетите по програмиране и роботика учениците представят различни роботи и роботизирани системи, а в зоните за виртуална и добавена реалност демонстрират как новите технологии могат да се използват както в инженерното образование, така и в обучението по природни науки. Посетителите проследяват и работата на 3D принтери, с които възпитаниците на гимназията създават собствени модели и прототипи.

Особено впечатление правят проектите, свързани с опазването на морската среда. Част от практическите задачи са насочени към изследване чистотата на морските води, екологичния мониторинг и устойчивото използване на природните ресурси. Така учениците не само усвояват знания по химия, биология и екология, но ги прилагат в контекста на бъдещата си професионална реализация.

Модернизацията обаче не се изчерпва с лабораториите. През последните години училището последователно обновява цялата си материална база. Ремонтирани са учебните кабинети, създадени са нови пространства за неформално общуване и самоподготовка, а спортната инфраструктура също е изцяло обновена.

„По Програмата за изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища за периода 2024 – 2027 г. на МОН извършихме основен ремонт на физкултурния салон. Изградихме нова фитнес зала, реконструирахме спортната площадка и доставихме външни фитнес уреди. Днес училището е изцяло модернизирано и готово да посрещне нови ученици“, казва директорът.

През отминаващата учебна година в Морската гимназия се обучават близо 690 ученици. И въпреки че морските професии традиционно се свързват с работа в чужбина, практиката показва различна тенденция.

„Много малка част от нашите ученици заминават да работят в чужбина. Голяма част от тях продължават образованието си в

университети у нас и след това се реализират в България по придобитата професия“, посочва инж. Шишкова. Това до голяма степен се дължи и на големите възможности, които дава дипломата за средно образование от училището. Завършилите могат да продължат обучението си във висши училища или директно да започнат работа в сферата на морския транспорт, корабоплаването, логистиката, електротехниката и информационните технологии.

През новата учебна 2026/2027 г. гимназията ще продължи приема по утвърдените професии „Корабостроене – морско“, „Корабни машини и механизми“, „Организация и експлоатация на пристанищата и флота“, „Корабни електрически системи“ и „Компютърни системи и технологии“. Наред с тях ще се обучават ученици и по професиите „Логистични услуги“, „Спедиторски услуги“, „Корабостроене и кораборемонт“ и „Информационно-измервателна и офис техника“, които отразяват промените в новия Списък на професиите в професионалното образование.

Освен в модерна техника училището инвестира и в нови подходи към обучението. Морската гимназия е сред иновативните училища в България, а една от най-интересните ѝ инициативи е въвеждането на учебния предмет „Основи на изкуствения интелект“. Той се изучава от учениците в VIII и IX клас от специалност „Компютърни системи и технологии“, като поставя основите на знанията, които впоследствие се надграждат в профилиращите дисциплини.

Според директорката използването на изкуствения интелект вече е неизбежна част от образованието, но не по-малко важно е учениците да се научат да подхождат критично към информацията.

„Изкуственият интелект навлезе във всички сфери на живота. Не можем да го пренебрегнем, но младите хора трябва да се научат да го използват правилно. Не може на 100% да му се доверяваме. Необходим е и естествен интелект“, убеждена е инж. Шишкова. По думите ѝ именно критичното мислене ще е едно от най-ценните умения за бъдещите поколения.

„Най-важното е младите хора да не приемат всичко за истина, независимо дали идва от социалните мрежи, или от изкуствения интелект. Трябва да могат да анализират информацията и да бъдат адаптивни, защото реалността показва, че десет години след завършване на образованието си много хора вече работят в различна професионална сфера“, казва тя.

Според директорката именно затова професионалното образование трябва все повече да поставя учениците в реални ситуации.

„Трябва да се заложи на практико-приложните умения. Това, което учениците могат да видят в реални условия или чрез компютърна симулация, се усвоява много по-лесно. Интересът им е изключително голям“, допълва тя.

Тази философия вече намира отражение и във всекидневната работа на учителите. Все по-често те организират интердисциплинарни уроци, които обединяват знания от различни учебни предмети. Според инж. Шишкова това е практика, която се развива успешно през последните две години и се приема с голям интерес от учениците. Така те не изучават отделните дисциплини изолирано, а откриват връзките между тях и разбират как наученото се прилага в реалния живот.

Директорката на Профилираната природо-математическа гимназия „Гео Милев“ в Стара Загора Мариета Петрова е сред тазгодишните носители на Наградата „Св. Иван Рилски“ на МОН.

Ръководи гимназията с визия за развитие, ориентация към модернизация, дигитална трансформация и устойчиво изграждане на високоефективна образователна среда. Управлението е базирано на данни – системно се анализират националните външни оценявания, държавните зрелостни изпити, извършват се вътрешни мониторинги и анкетни проучвания, за да се планират целенасочени подобрения.

Въведени са виртуални лаборатории и интерактивни симулации, развиват се междупредметни STEM проекти. Всяка година възпитаниците на гимназията заемат призови места в национални състезания и олимпиади, в престижни турнири и множество научни конкурси.

Стела МАРИНОВА

Наградата „Св. Иван Рилски“ е висока оценка за постигнатото от гимназията и за труда на преподавателите. Безкрайно благодарна съм на моите колеги. Отличието е за мен, но сама не бих могла да направя нищо, ако нямам екип зад себе си“, каза пред „Аз-буки“ директорката на ППМГ „Гео Милев“ в Стара Загора Мариета Петрова.

Отличието не е първото признание за труда на колектива. През последните три години гимназията получава награди в община Стара Загора. Преди три години им е връчена колективна награда „Анастасия Тошева“. Преди две години са отличени и с награда за постижения в сферата на образованието, науката и културата „Стара Загора“, направление наука и образование. Миналата година им е връчена и колективна награда „Методи Кусев“ от РУО – Стара Загора.

„Наградата е не само висока оценка за гимназията, но и огромна отговорност. Когато сме във фокуса и на Министерството на образованието и науката, и на местната общност, и на Регионалното управление на образованието – Стара Загора, не можем да си позволим да сваляме нивото, което сме достигнали“, подчертава директорката.

Мариета Петрова поема ръководството на гимназията преди шест години и заедно с екипа си успява да изгради визия за успешна образователна дейност. „Колегите ми са най-добрите професионалисти в града. Благодаря им, че ми гласуваха доверие и заедно стъпка по стъпка започнахме стратегически да градим визията, която искаме за гимназията. И вече я изпълняваме“, споделя събеседничката ми.

Директорката допълва, че лидерството е споделено и екипът заедно обсъжда проектите, по които ще кандидатстват, за да отговорят по най-добрия начин на потребностите на гимназията. Провеждат и анкети сред учениците, родителите и учителите, в които всеки може да сподели анонимно своите препоръки и притеснения.

„Заедно обсъждаме резултати и споделяме какво още да направим. За мен е важно човек да идва с желание на работа, да му е дадена свобода да реализира идеите си. Така последователно вървим към стратегическо развитие в дигитализацията и управляването на ресурсите, които можем да получим по различни национални програми, Националния план за възстановяване и устойчивост, инвестираме и от бюджета. Всичко това е обсъдено с екипа“, казва Петрова.

В първите години фокусът е върху дигиталната трансформация на гимназията. ППМГ „Гео Милев“ предлага обучение в профил „Софтуерни и хардуерни науки“. Учителите споделят за липсата на качествена техника и необходимостта от модерни

Стъпка по стъпка към успехите

Екипът на ППМГ „Гео Милев“ в Стара Загора взема общо всички решения и сътрудничи с учениците

Снимка Олег Попов

Директорката на ППМГ „Гео Милев“ Мариета Петрова получи Наградата „Св. Иван Рилски“ от министъра на образованието и науката проф. Георги Вълчев

Пътят в професията

В училище любимите предмети на Мариета Петрова са физика и математика, а учителската професия за нея е издигната на пиедестал. „Имах страхотни учители, на които се възхищавах. Това ме мотивира да кандидатствам в специалност „Физика и математика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, споделя тя за избора си на развитие.

Признава, че в началото ѝ е било трудно да си намери работа като млад учител. Започва да преподава в малко село, като определя двете години там като безценен опит. След това преподава физика в Средно училище „Иван Вазов“ в Стара Загора в продължение на 12 години, две от които е заместник-директор.

„Благодарна съм на заместник-директора по учебната част Ирина Цанева, която сподели с мен целия си опит и с безкрайно търпение ме въведе в дебрите на административната дейност“, казва събеседничката ми.

През 2013 г. печели конкурс за директор на 11. ОУ „Николай Лилев“ в Стара Загора, което ръководи в продължение на 7 години. През 2020 г. получава предложение да поеме ново предизвикателство и да ръководи Математическата гимназия.

„Имам над 28 години стаж в сферата и винаги възприемам случващото се първо от гледна точка на учител и едва тогава на директор. Опитът като учител ми помага много, виждаш другата страна на всеки проблем и на различните дейности“, споделя Мариета Петрова.

кабинети. Затова закупуват електронни ресурси и нови хардуерни конфигурации. С възможностите на делегирания бюджет поетапно успяват да реновират компютърните кабинети, които от шест стават десет. Осигуряват и на всеки преподавател по информатика и информационни технологии самостоятелен кабинет. Закупват и 3D принтери, които мотивират учениците да проектират и моделират проекти. А новите придобивки са обвързани с иновациите на гимназията в областта на природните науки и технологиите.

„Намерихме решението заедно – да провозираме учениците да прилагат знанията си в практиката и да получават продукт, който могат да видят. Да не се питат „Това защо го учим?“, а да го видят приложено на практика. Учениците изработват модели на различни постановки, например по химия и биология“, посочва директорката.

Тази година гимназистите имат за задача да изработят козметична серия. Благодарение на знанията си по химия те

правят кремове с UV защита, а след това я изследват. Тестват и дезинфектанти и доколко ефективни са те срещу бактерии. Готовият продукт – кремове за ръце и лице, е подарък за гостите на откриването на STEM центъра. В различни клубове с 3D принтерите пък изработват модели на управляеми колички.

„Учениците правят всичко с желание, особено когато видят резултата. Интересът им расте все повече и повече. Не е възможно всичко да се случи в часовете по общообразователна подготовка, но чрез клубове, чрез различни други извънкласни форми успяваме да го осъществим“, посочва директорката.

Възпитаниците на гимназията също са двигател на идеи. Миналата година се обръщат към Петрова с молба да направят подкаст, предлагат да бъде закупен и дрон. С добро планиране на бюджета и двете идеи вече са реализирани.

„Търсим най-добрата техника за тях. В часове по технологии трябва да обра-

ботват видеоклипове, да снимат. Учениците също ни движат напред, защото и ние учим с тях. Ние сме ментори, мотиватори и партньори в обучението. Системата на образованието е доста рамкирана, но заедно с учениците успяваме да съвместим потребностите им с учебните програми и изискванията, които имаме“, отбелязва Мариета Петрова.

Допълнителните занимания, които гимназията предлага на своите възпитаници, повишават мотивацията им и по останалите предмети. Те постигат успехи на различни национални олимпиади. Денислав Стоянов, който завършва XII клас, е част от националния отбор по химия и заминава за надпреварата в Узбекистан. Седмокласникът Дарин Андреев печели първо място на Националната олимпиада по история и цивилизации и първо място по география и икономика. ППМГ „Гео Милев“ има и лауреати по български език. Двата шестокласници Георги Георгиев и Ивайло Иванов също са на първо място на Националната олимпиада по информационни технологии.

„Имаме успехи не само в точните науки. Децата не спират да ни изненадват в различните области“, казва директорката с гордост от възпитаниците на гимназията.

Учениците постигат успехи и в спорта. Девет училищни отбора са на финалите на Ученическите игри. Баскетболистите са републикански шампиони за втора поредна година, като през юни ще представят България и Стара Загора на Световните ученически игри по баскетбол U18 в Сърбия.

„Деца имат разностранни интереси и когато успяваш да ги структурираш и да им осигуриш условия, нещата се получават. Винаги си партнирам с учениците и уча от тях, колегите – също. Когато си отворен за това, вместо да гледаш от пиедестал учениците, процесът на работа върви в правилната посока“, казва още събеседничката ми.

В момента в училището протича подмладяване на екипа. „И младото ни изпълнение е страхотно. Голяма част от тях са бивши наши възпитаници и се връщат обратно в училище в друга роля. Радостно е да видиш как носят духа на гимназията у себе си и вече реализирани и отворени, правят най-доброто, на което са способни в любимата гимназия. Те идват с голямо уважение към работата“, заявява директорката.

В гимназията се предлагат две паралелки в профил „Софтуерни и хардуерни науки“, в които профилиращите предмети са информатика, информационни технологии и математика, две паралелки с профил „Математически“ с профилиращи предмети математика, информатика и английски език, както и една паралелка „Природни науки“ с профилиращи предмети биология, химия и английски език.

„Гимназията е лидер в образователните новости в града и в областта. Интересът към профилите, които предлагаме, е голям. При нас се предлага образование, което отваря хоризонти. То дава база, на която можеш да стъпиш, независимо в каква област решиш да се реализираш“, споделя Мариета Петрова. И допълва, че не планират да развиват нови.

Отбелязва още, че целите на екипа на гимназията са осигуряване на позитивна среда, на високо качество на обучението и изграждане на компетентности у учениците, които да им бъдат полезни за бъдещите им реализации.

„Не знаем точно какви умения ще им бъдат необходими в бъдещето, но когато имат изградени компетентности и могат да мислят критично, ще се справят“, завършва директорката.

Научи българското в музея

Ангел ДОБРИКОВ

С програмата „Научи българското...“ смолянският Регионален исторически музей „Стою Шишков“ организира Лятна школа „Ваканция в музея“ за деца от 6 до 12 години. От 13 до 24 юли Музеят ще се превърне в привлекателно средище за подрастващите от Смолян, в което те ще могат да посещават интересни форми с полезни занимания за тяхната възраст през ваканционните дни.

Занятията се провеждат в пет модула,

включващи различна тематика, като „Музейни богатства“, „Мънистена красота“, „Горски приказки разказват Родопите“, „Изкуство и традиции“, „Здравни беседи“, „Музейни игри“, „Традиции и съвременност“, „Фотосесия“, „Ние сме войници“. Предвидени са творчески ателиета, съобразени с възрастта на децата, като материалите за работа се осигуряват от организаторите.

Любопитен и атрактивен е модулът „Ние сме войници“, предвиждащ гостуване на 101. алпийски полк – Смолян. Със съдействието на специалисти от РИМ „Стою

Шишков“ и военнорслужещи по-големите деца ще могат да разгледат музея на полка и да се запознаят с военна техника. Ще научат интересни факти за освободителите на Родопите, ще получат знания за катеренето, стрелбите, войнишкия лагер и военнополовата кухня.

Лятната школа „Ваканция в музея“ се осъществява в партньорство с Община Смолян, Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни при Общината, Регионалната здравна инспекция – Смолян, и 101. алпийски полк.

Снимка Архив/РИМ – Смолян

Рекордните наг 150 деца се включиха през юли 2025 г. в заниманията „Ваканция в музея“, организирани от Регионалния исторически музей в Смолян

Натали от Своге – момиче с посока

Ученичка, влюбена в рисуването, печели награда със статията си за екопътека в Искърското дефиле

Петя НИКОЛОВА

Дали Натали Петрова ще стане добър журналист, или ще се занимава с компютърна графика, времето ще покаже. Засега ѝ предстои да продължи образованието си в XII клас на ПГ „Велизар Пеев“ в Своге и да удовлетворява разностранните си интереси. Както може и каквито възможности ѝ предостави шансът. Защото самата тя се затруднява да избере: „Трудно ми е да кажа кое ми носи най-голямо удоволствие. Рисуването винаги ще бъде моето нещо, но журналистиката ми дава нещо различно – срещи с интересни хора, възможност да задавам въпроси, да разказвам истински истории и да откривам нови теми“.

Идеята да представим Натали в „Азбуки“, се роди от поздравленията, които екипът на Професионалната гимназия в Своге ѝ отправи. От тях разбрахме, че единадесетокласничката, която изучава „Компютърна графика“, е спечелила награда от националната интернет платформа за ученическа журналистика sCOOL Media, за своята статия „Кауза с посока: екопътека учи младите на история чрез пример“.

А как едно момиче, влюбено в рисуването, посяга към журналистиката, ни разказва самата Натали. Започва от родния си град Своге, където на външното оценяване в VII клас в СУ „Иван Вазов“ постига най-високите резултати. Няма съмнение, че ще я приемат в желаната специалност „Компютърна графика“ в Професионалната гимназия.

„Рисуването е част от живота ми още от I клас. Записах се в школата към НЧ „Градище 1907“ в Своге и продължавам да се развивам в тази посока. През годините съм участвала в много конкурси и съм печелила различни отличия. Един от най-ярките ми спомени е специалната награда от конкурса за рисунка на фестивала „Ало, Космос! Говори България“, където получих грамота, медал и полет с жирокоптер – преживяване, което никога няма да забравя“, споделя Натали.

Именно това, че получава шанс да продължи да рисува, но и да съчетава творчеството с технологиите, като включва дигитални инструменти, ѝ харесва в обучението по компютърна графика.

Казва, че едно от най-хубавите неща в Гимназията е, че учителите познават учениците си и ги насърчават да се включват във всякакви инициативи. Така Натали прави лек завои и попада в екипа на училищния подкаст After School Podcast. За първи път се среща с журналистиката и се нарежда сред онези, които са интервюирали две от най-популярните имена в образованието – Янка Такева и Красимир Вълчев.

Снимка Личен архив

„Освен разговорите в студиото снимахме и репортажи на терен. Наскоро заснехме репортаж за рафтинг по река Искър с г-н Любомир Александров, който е учител по физическо възпитание и инструктор по рафтинг. Работата по този проект беше много интересна, а заснетите кадри с дрон направиха видеото още по-впечатляващо“, разказва Натали.

От подкаста се ражда идеята и за статията за екопътеката. Гостът Калин Христов, който е участник в „Игри на волята“, заинтеригува Натали.

„Като голям фен на „Игри на волята“, ми беше много интересно да разговарям с Калин. Той ми разказа за инициативата за изграждане на екопътека край Своге и реших, че това е тема, която заслужава внимание. Отидохме на място с приятелка, помогнахме на доброволците с пренасянето на материали, преминахме по трасето, направих снимки и разговарях с Калин“, обяснява момичето.

Ще си кажете – нищо учудващо няма в

проявения интерес. Щом си от Своге, Искърското дефиле, екопътеките и природата са част от всекидневието ти. И ще сте прави. Натали обича да е навън и през зимата, и през лятото. Запален скиор, планината е любимото ѝ място, а морето я привлича, защото плува с удоволствие.

„Миналата година преминах и обучение по гмуркане. Харесвам и по-екстремните преживявания, като рафтинга по река Искър“, добавя тя.

Има обаче една подробност. Крачката между това да проявиш интерес към новосъздаваща се екопътека, и да напишеш статия за нея, не е без значение. А да получиш и награда за този текст, вече е още едно стъпало напред.

„До sCOOL Media стигнах благодарение на моята учителка по английски език г-жа Юлиана Илиева. Тя ми разказа за журналистическия конкурс, в който реших да участвам със статия за традиционния Ден на шоколада в нашето училище. Благодарение на този материал спечелих участие

в журналистически лагер на sCOOL Media в Перник миналото лято. След лагера започнах да пиша и други статии, част от които бяха публикувани“, споделя Натали. И обяснява, че след това е получила възможност и да се включи в проекта Abble Mentor.

„Мой ментор беше Светлозара Лазарова от екипа на „Преди обед“ по bTV. В продължение на три месеца тя ме напътстваше при създаването на документален репортаж, който представихме на 14 юни“, казва ученичката. И макар че журналистиката лека-полека я придърпва, Натали все още не знае дали натам ще тръгне професионалният ѝ път. Сигурна е обаче, че иска да продължи да се развива в тази посока, тъй като е открила, че разнообразието прави професията така привлекателна.

За статията „Кауза с посока: екопътека учи младите на история чрез пример“ Натали Петрова получава от sCOOL Media поздравително писмо и книга.

„За мен най-важно беше признанието, че материалът е оценен високо и публикуван. Това ме мотивира да продължа да пиша и да се развивам“, споделя тя.

За нас пък най-важното е, че има ученици, които правят нещо със сърце и душа, а то им носи радост. Изкуственият интелект вероятно би се изразил по подобен начин. Не спестихме на Натали и въпроса за AI и неговата употреба в писането.

„Смятам, че изкуственият интелект е полезен инструмент, но не може да замени човешкото мислене и личния стил. Използвам AI, за да събера информация и за обратна връзка за написаното, но текстовете винаги са мои. Вярвам, че така се запазват индивидуалният почерк и истинските емоции, които читателят усеща“, отговаря тя.

А докато завърши и последната си година в Своге, Натали ще помисли още кой точно път да поеме.

От среща по кариерно ориентиране в училище е запомнила един съвет – да търси професия, която да съчетава разностранните ѝ интереси, вместо да се фокусира само върху един от тях. Засега знае, че държи работата да ѝ носи удовлетворение, да се чувства комфортно в средата, в която работи, и разбира се – да не подценява финансовата страна. А на нашия въпрос дали ще гради кариера за сметка на семейството, споделя и желанието си: „Вярвам в любовта и в семейството. Имам щастието да получавам много подкрепа от моето семейство, и се надявам един ден и аз да бъда такъв родител за своите деца. Но смятам, че за всичко си има време. Сега ми предстоят още учене, нови предизвикателства и професионално развитие, а когато дойде моментът, вярвам, че ще дойде и времето за собствено семейство“.

Доц. Соня Пенкова, директор на Националния военноисторически музей:

Ненаучените уроци се повтарят

С образователните програми стимулираме учениците да мислят логически за събитията от историческото ни минало

Интервюто взе
Стела МАРИНОВА

– Доц. Пенкова, каква е ролята на музея днес и как се е променила през изминалите 110 години?

– Ролята на музея е променена. В края на XIX и началото на XX век, когато е създаден Националният военноисторически музей, неговата функция е била свързана със съхранение на артефакти. Днес музеите са различни.

Залагаме не само на основната си функция да опазваме културното наследство, което Музеят е придобил, но и да го популяризираме чрез най-разнообразни форми. В наши дни музеите стават все по-комуникативни, като моделът на общуване със съвременната публика е различен. Тя е информирана, живее в глобален свят и през интернет или от пътувания хората имат визуална представа за различните музеи и познания за тях. Затова музейните работници трябва да отговарят на желанията и на познанията на съвременната публика.

Това правим и ние. Създаваме различни нива на съдържание за нашите посетители чрез историите, които създаваме за представяните културни ценности. Даваме сериозен прочит на контекста, в който се развиват историите, които разказваме в експозициите ни. Държим съдържанието, което представяме, да даде възможност на хора с различен профил да намерят нещо, което да ги заинтригува в нашите експозиции. Стремим се да бъдем на интелектуалното ниво на хората, за да задоволим разнообразните им интереси.

В същото време, желанието ни е разказът, който представяме, да звучи популярно, така че и най-младата ни публика да намери място, което да ѝ бъде любопитно и на което да иска да се върне. Децата са нашият основен фокус.

– Казвате, че децата са вашият основен фокус. Защо се насочвате към най-малките?

– Възпитанието и образованието започват от самото начало, от най-малките – децата в предучилищна и в училищна възраст. Затова традиционният ни фокус е насочен към деца, учещи и млади семейства. Те са бъдещето на България и трябва да бъдат фокусирани в тях. От години имаме детски музей, в който сме създали разнообразие от забавления и учене за най-малките, които още не са тръгнали на училище. Те по любопитен начин се запознават с различни технически изобретения, разглеждат и изпробват предмети от бита на войниците, осмислят общуването като начин за решаване на конфликти и с удоволствие посещават детския музей.

Имаме и разнообразни програми за ученици. Образователните ни модули са публично достъпни на нашия сайт. Част от тях следват учебното съдържание. Някои от програмите ни създават различни игрови модели на обучение, особено в летния период. Винаги сме щастливи, когато детски гласове огласяват нашия музей.

Радваме се, че децата осмислят нашето пространство и военната техника като място за игра, и се надяваме така да остане винаги.

– Как образователните програми, които реализирате, помагат за усвояването на учебния материал?

– С образователните ни лектории, които вървят по линията на учебните програми, целим да подпомогнем възприемането на заложените за усвояване знания и умения по неформален начин, каквото е и образованието в музея.

Чрез различни визуални и звукови примери, чрез логически игри, чрез забавни задачи искаме да провокираме у децата желание да учат. Тук научават много повече от фактологията в учебниците. Запомняйки визуалните образи, те запомнят и хронологията на събитията.

С образователните програми стимулираме учениците да мислят логически за събитията от историческото ни минало, да разсъждават, да търсят причинно-следствената връзка, да осмислят контекста на събитията, а не да запомнят само факти и дати, които могат да видят във всеки справочник. Това би им помогнало и в живота, извън предмета история. Целта ни е да подпомогнем формирането на качества и умения у децата, които те да използват впоследствие.

Стремим се да ги образуваме за конфликтите и че те могат да бъдат разрешени в дебати, макар и по-разгорещени, а агресията и крайните решения не са добри.

– Какви нови теми ще включите?

– Имаме различни модели на образователни инициативи, които ще задълбочим от есента на 2026 г. Ще обогатим с различни модули, които да са насочени към гражданското образование, към формирането на хора, които разбират какво е гражданска позиция и да могат да защитават не само своите права и свободи, но и тези на другите.

Имаме богат спектър на взаимоотношения с образователните институции в страната. Десетки училища посещават Музея в София и филиалите ни в страната по различни програми на Министерството на образованието и науката. Работим добре и с регионалните управления на образованието. Това е партньорство, което в годините е доказало, че работи в полза на децата.

– Какви цели си поставяте за следващите години?

– Основните ни цели са да обогатяваме устойчиво във времето и с добър темп нашите колекции, като продължи стабилният темп на нарастване на фондовете ни. В Националния военноисторически музей годишно постъпват между 800 и 1000 движими вещи, които придобиват качествата на културна ценност по смисъла на българското законодателство, обогатяват фонда на Музея и разнообразяват разказа за нашето минало.

Искаме да можем да създадем добри условия за съхранение на огромните фондове от културни ценности, които притежаваме. За това е важно да имаме и устойчиво финансиране.

Ще продължим да работим по реализирането на образователни програми. Искаме и да подготвяме изложбени програми, които да отчитат важните проблеми на настоящето. Вместо само да отбелязват дати, годишнини, празници, да вървят по пулса на времето, да засегнат важните теми от всекидневия ни, които са във фокуса на Музея.

За нас са важни темите на гражданското общество, за превратностите на миналото ни. Не само победите, а и грешките имат място в нашата експозиция. Изследването на онова, в което не сме били най-добри в миналото, е важна стъпка към това да не го допуснем отново. Това е нещо, на което ще продължим да залагаме и в бъдеще. Ненаучените уроци се повтарят.

– Отбелязахте устойчив ръст на посетителите. Какъв е техният профил?

– Непрекъснато правим статистически проучвания относно нашата публика. Тя е различна в структурите в страната, като дори месечно има амплитуди. Следим това стриктно, защото публиката ни е от факторите, които формират моделите на нашата изложбена и образователна дейност. Без да знаем какви са хората, които ни посещават, няма как да отговорим на техните интереси.

Основните посетители са хора в активна

възраст – между 24 и 48 години. Това са около 78% от посетителите ни. След това се нареждат учащи – ученици и студенти. Най-малък процент са хората над 50-годишна възраст, но и към тях предвиждаме да ориентираме част от образователните ни инициативи.

Във фокус групи тестваме тематичния и хронологичния фокус на изложбените теми, които залагаме. Целта ни е да бъдем сигурни, че дадената тема е любопитна и интересна не само за хора, които професионално се развиват в сферата, а за широк кръг от посетители. Има теми, които отпадат, независимо че за нас са любопитни. Съществуваме заради хората и за нас е важно това, което правим, да бъде интересно за тях.

– Как бяха подбрани експонатите, включени в юбилейната изложба „Калейдоскоп на паметта“?

– При избора сме се съобразили с това, което посетителите ни са пожелали да видят от предишната ни годишнина. Имаме традиция на нашите кръгли годишнини да представяме колекционен показ, тоест богатството на колекциите си, част от което представяме в колекционните зали за по-дълъг период.

Искахме да направим бърз поглед върху много от колекциите, и подбрахме експонати, които хората са пожелали да видят, защото са ги заинтригували предния път. Голямото огърлие на ордена „Св. св. равноапостоли Кирил и Методий“, официалният и всекидневният жезъл на цар Борис III, произведенията на ювелирното изкуство от най-изтъкнатите европейски ателиета от края на XIX и началото на XX век бяха посочени в анкетните проучвания.

Показахме и артефакти, които са по-малко известни и посетителите ни не предполагат, че притежаваме. Такава е голямата колекция от кинотехника и фотографска техника. Подбрахме любопитни машини, които знаем, че са рядкост или не съществуват в България. Машината „Енигма“ е любопитен артефакт, като сме единственият музей в България, който притежава такива. Имаме две – едната е използвана в българската армия, има клавиатура с кирилски букви и е част от постоянната ни експозиция. Другата е за нуждите на германската армия, тя е показана в изложбата.

Нямаше как да покажем всички колекции, затова направихме визуален достъп до тях в рамките на изложбата. На тъчскрийн екрани могат да се видят дигитални изображения на артефакти от другите ни колекции. Музеят има и онлайн колекции, които са достъпни на нашия сайт.

Който желае, може да се запознае с тях онлайн или на място в музея, където изложбата ще остане отворена до септември.

– С какви други експозиции могат да се запознаят посетителите ви?

– Посетителите ни винаги има какво да намерят. Притежаваме и ценни постоянни експозиции. Такава е колекцията с отличията на българските държавни глави, в която любителите на хералдиката и развитието ѝ могат да се запознаят с отличията на България и на Европа в поне 200-годишен времеви отрязък.

Някои от тях са част от първите европейски отличия, които се създават и с които са награждавани българските монарси. Други са любопитни. С тях са награждавани президентите на България и те разтварят различна страница към по-новите образци на модели на отличия. Човек може да направи паралел как са изглеждали през вековете.

Снимка Национален военноисторически музей

Д-р Виктория Недева-Атанасова (вляво) и д-р Шази Мяхкова

Как идеите стават решения

Центърът за обучение на БАН насърчава младите учени да мислят за приложението на своите изследвания

Зина СОКОЛОВА

Международен уебинар на тема „Идеи отвъд границите: форум за младите изследователи 2026“ се проведе преди дни в Българската академия на науките. Онлайн събитието включва интердисциплинарни лекции на млади учени от БАН, които споделят изследователски опит и познания със студенти от Университета „Лок Ягрути Кендра“ от Индия.

Организатори на проявата са Центърът за обучение на БАН и Кариерният център към него. Центърът е специализирано звено на БАН, което предлага тясно специализирани курсове във всички научни направления, задължителни за докторантите. Тази година пилотно са проведени надгравдащи обучения, допълващи научната подготовка, като „Политики и модели за устойчиво развитие в условията на дигитализация и цифровизация“, „Етика и сигурност в научните изследвания“, „Технологичен трансфер и комерсиализация на научни резултати“, „Предприемачество и иновации“ и други.

Кариерният център осигурява допълнителни обучения, които също са важни за докторантите, въпреки че не са включени като задължителни, разказват д-р Шази Мяхкова – главен асистент в Института по молекулярна биология, и д-р Виктория Недева-Атанасова – главен асистент в Института за изследване на населението и човека, БАН. Те са част и от екипа на Кариерния център.

Усилията на Центъра за обучение са насочени към това да насърчава младите учени да мислят за практическото приложение на своите идеи, да умеят да ги представят пред научната общност, неспециализирана публика и потенциални партньори, и да вдъхновяват свои връстници да изберат научното поприще.

„Знаете, че в обучението на докторантите акцентът е върху научната дейност. Бихме искали внедряването на научните ни разработки също да намери по-широко място в обучителния процес“, казва Шази Мяхкова.

Добавя, че съвместно с партньори от Института по предприемачество на УНСС организират серията уебинари „Наука, иновации

и бизнес“. В нея преподаватели и успешни предприемачи споделят знания и опит как се създава и развива успешен бизнес, какво представлява социалното предприемачество и кои са принципите на дигиталния маркетинг.

„По този начин младите учени получават ценни умения, които им помагат да превърнат научните си идеи в иновативни решения с реално приложение, както и да развият предприемаческо мислене“, казва Виктория.

Според Шази и Виктория успешното сътрудничество между науката и бизнеса изисква и по-активна комуникация от страна на учените. Затова е важно още в началото на академичния си път младите изследователи да се запознаят с езика и начина на мислене на бизнеса, за да общуват по-лесно с потенциални партньори и да намират път към практическото приложение на своите разработки.

Миналата година Центърът за обучение печели проект към Столична община по Програма „София – град на младите и активните“ за провеждане на тридневен хакатон за иновативни идеи за млади учени, студенти и младежи под 29 години. Задачата им е да измислят нещо полезно за София, като работят в интердисциплинарни екипи. Освен работата по научни идеи участниците преминават и обучения по комуникационни умения, които ги подготвят да представят разработките си пред широката публика и пред потенциални инвеститори и бизнес партньори.

„Нашата идея беше не толкова да търсим дали дадена разработка може веднага да бъде внедрена на практика – за това е необходима допълнителна работа. По-важното беше да насърчим у младите учени усещането, че още в процеса на изследване е важно да се мисли за възможните приложения на научните идеи и за начина, по който те могат да бъдат полезни на обществото. Всяко научно изследване има потенциал да се превърне в част от всекидневното на хората“, казва Шази Мяхкова.

От Центъра за обучение и Кариерния център се стремят да събират интердисциплинарни екипи, за да могат да си общуват специалисти от различни сфери и по време на годишните интердисциплинарни докторантски форуми, които организират. Това е тенденция за разчупване на стереотипите, а и винаги може да се роди интересна идея.

Опнати с бизнес потенциал

Светът търси чисто гориво, а водородът е сред най-обещаващите отговори. Той може да се произвежда от възобновяема енергия и да се пренася през изградената газопроводна мрежа. Но тук се крие проблем – водородът прониква в стоманата на атомно ниво и я прави по-крехка.

Борис Яначков, докторант

При контакт с водород в тръби, пренасяли безотказно десетилетия наред природен газ, могат да появят пукнатини и те да загубят експлоатационния си ресурс. Точно това явление – водородното окрежостяване, е във фокуса на изследванията на докторант Борис Яначков от Института по металознание, съоръжения и технологии с Център по хидро- и аеродинамика „Акад. Ангел БалеВСки“ – БАН.

Уязвимостта се проявява най-силно там, където газът е в директен контакт с метала – по вътрешната стена на тръбата. Затова е разработена и въведена в експлоатация уникална за страната специализирана апаратура за изпитване на образци от реална газопроводна стомана, която позволява изпитване на кухи образци под вътрешно водородно налягане при едновременно механично натоварване. С нея вече се провеждат реални експерименти върху българска газопроводна стомана и се събират първите данни за поведението ѝ в среда с водород.

Апаратурата е част от цялостна методология за изследване на взаимодействието водород – метал, разработена в лабораторията. Тя включва електрохимично зареждане с водород по време на самото механично изпитване, електрохимично определяне на водородната проникваемост, термодесорбционна спектроскопия за определяне на съдържанието и капаните на водорода, както и микроструктурен анализ чрез дифракция на обратноразсеяни електрони и трансмисионна електронна микроскопия. Съчетаването им позволява да се проследи целият път на водорода в стоманата – от проникването му до появата на първата пукнатина.

Стъпки към нови терапии

Със съвременните подходи в генетичното инженерство, изследване на генната функция и редките заболявания запозна участниците в семинара Момчил Попов – докторант от Института по молекулярна биология „Румен Цанев“. С темата „Следващо поколение заглушаване на гени за изследване на редки заболявания“ младият учен прави връзка между молекулярната биология, генетиката и транслационните биомедицински изследвания.

Момчил Попов, докторант

„Темата е обширна, проучват се няколко неща едновременно. Гледаме как различни хроматинови модификации водят до редица генетични заболявания“, пояснява младият учен.

Хроматинът всъщност е комплекс от ДНК и белтъци. А ДНК в ядрото на клетките ни не е някаква нишка, заплетена на къбло, а е строго компактизирана и за това роля имат белтъци, наречени хистони. Всеки хистон има свое място и извършва определена специфична дейност. За да се свържат с ДНК, тези хистони имат молекулярни „помощници“, които ги поставят на правилното място или ги премахват, когато е необходимо.

Нарушенията във функцията на хистоните стоят в основата на някои редки заболявания, сред които е т.нар. синдром на Харбър (Floating Harbor Syndrome), причинен от мутация в белтък, участващ в модифицирането на хистоните. Разработването на лечение е изключително трудно, тъй като рядко едно и също лекарство може да бъде ефективно за всички пациенти. В много случаи се налага индивидуализиран терапевтичен подход, който е сложен, продължителен и много скъп – особено при редките заболявания.

„Хубавото е, че по европейски проект привлякохме световноизвестен учен в областта на хроматина – проф. Стефан Димитров от Франция. Изследват се няколко различни редки заболявания, свързани точно с това пакетирание на ДНК белтъци. Освен това в Института по молекулярна биология разполагаме с уникални за Балканите микроскопи. Колеги от съседните страни идват тук да ползват нашата апаратура, което е част от европейската мрежа EuroBioImaging“, казва Момчил Попов.

Той работи с един от тези апарати: последно поколение спектрален флуориметър, позволяващ анализ и сортиране на клетки в изключително висок детайл.

Един от класическите начини за изследване на функцията на даден ген е той да бъде „изключен“ в лабораторно животно и да се наблюдава какви промени настъпват. Така се правят изводи за ролята на съответния ген за нормалното развитие на организма.

Най-ранните подходи включват мутагенеза, при която чрез различни агенти се предизвикват случайни мутации, след което се изолират и анализират животни с желаните изменения. Когато обаче засегнатият ген кодира жизненоважен белтък, организмът често не оцелява, което ограничава възможностите на този подход.

Затова през последните години се разработват все по-прецизни методи за изследване на гените и белтъците. Един от тях е намесата на ниво РНК, при която се регулира експресията на гена, без директно да се променя ДНК. Така определена функция може временно да бъде „заглушена“, а последствията от това да се проследят по значително по-деликатен и обратим начин.

Още по-фин подход е въздействието върху конкретните белтъци, които изпълняват заложената в гените информация. Чрез временното им блокиране или разграждане могат да се проследят настъпилите промени, без да се налага трайна промяна в самия геном.

Именно такава стратегия използва и Момчил в своите изследвания на хистоните. Неговата работа се основава на една от най-съвременните технологии: целенасочено разграждане на конкретен белтък, последвано от анализ на настъпилите фенотипни промени. Така той може прецизно да определи каква е ролята на съответния хистон в клетката.

Съюзът на физиците в България и фондация „Еврика“ организират в рамките на 54. национална конференция по въпросите на обучението по физика национален конкурс за есе, който от 2025 г. носи името на проф. Никола Балабанов, за ученици и студенти на тема „Физиката за мен е...“. Над 200 участници от 45 средни училища и 21 студенти от 4 висши училища в три възрастови групи (VI–VIII клас, IX–XII клас и студенти) от 42 арада показаха задълбочени познания по физика. Поради големия брой есета, които заслужаваха да бъдат отличени, журито реши за I, II, III място и за поощрения да бъдат класирани по няколко есета. Дадени бяха 5 поощрения и 1 специална награда за VI–VIII кл.; 6 специални награди за IX–XII кл., както и 2 специални отличия – за отборно представяне на СУ „Хаджи Мина Пашов“ – Сливен, с научни ръководители Пенка Василева и Анета Стоянова и на СУЕЕ „Св. Константин-Кирил Философ“ – Русе, с научен ръководител Румяна Георгиева.

Медиен партньор на форума е Национално издателство „Аз-буки“.

По традиция вестник „Аз-буки“ публикува отличените творби.

„Огненият гъх на небето“ от Александър Мицов – VIII клас, ПГ „Акад. Сергей П. Корольов“, Дупница, III място от Националния фотоконкурс за ученици и студенти на тема „Физика в един кадър“, проведен в рамките на 54. национална конференция по въпросите на обучението по физика

Наука, която може да се види, провери и докаже*

Десислав Стефанов – IX кл., I място
ПГЕТ „Г. С. Раковски“ – Стара Загора
Научен ръководител – инж. Десислава Колева

Светлината, която озарява стаята с едно движение на ръката, рядко ни кара да се замислим за пътя, който изминава електричеството, за законите, които го управляват, и за хората, които стоят зад неговата сигурност.

В началото физиката ми изглеждаше трудна и дори стряскаща. Формулите изискваха концентрация, а задачите – търпение и постоянство. Често се сблъсках с моменти, в които не всичко ми ставаше ясно от първия път, и това ме карае да се съмнявам в собствените си възможности. Постепенно обаче започнах да осъзнавам, че физиката не е наука, която трябва да се заучава механично, а система, която трябва да се разбира. В нея няма място за случайности – всяко явление има своя причина, а всяка закономерност може да бъде логически обяснена.

Особено ясно това осъзнаване дойде в един от първите практически уроци, свързани със закона на Ом. При изследване на последователно и паралелно свързване на електрически вериги наблюдавахме как се променят силата на тока и светенето на лампите. Тогава забелязах нещо, което ми направи силно впечатление – при последователно свързване втората лампа светеше по-слабо. Това не беше просто учебен факт, а видима и реална промяна пред очите ми. Именно тогава физиката за първи път ми стана истински интересна. Попитах учителя си дали това е нормално явление, и получих обяснение защо го наблюдаваме само при последователно свързване вериги, докато при паралелно свързване и двете лампи светят еднакво ярко. Отговорът беше, че реалните батерии не са идеални и първата лампа „взема“ част от напре-

жението. До втората лампа достига по-ниско напрежение, което създава видима разлика в яркостта. Точно в този момент разбрах, че физиката не е само теория в учебника, а наука, която може да се види, провери и докаже.

Това преживяване ми помогна да осмисля закона на Ом не като формула, а като връзка между величини, които реално влияят една на друга. Осъзнах, че дори малка промяна в една електрическа верига може да доведе до напълно различен резултат. За първи път почувствах удовлетворението от това да разбереш как работи нещо, а не просто да го приемеш като даденост. Именно този момент запали интереса ми към електричеството и ме накара да погледна на физиката не само като на учебен предмет, а като на възможен професионален път.

Електричеството е една от областите на физиката, които най-силно ме привличат със своята практическа значимост. То присъства навсякъде около нас – в домовете ни, в училищата, в болниците, в промишлеността и в транспорта. Без него съвременният свят би спрял да функционира. Всеки електрически уред, всяка система и всяка инсталация работят благодарение на точното прилагане на физичните закони. Това ме кара да осъзнам колко важна и отговорна е професията електротехник.

Още в училище започнах да виждам физиката като подготовка за реалния живот.

Изборът на бъдеща професия е една от най-важните и отговорни стъпки в живота на човека. За мен решението да свързва бъдещето си с физиката и професията електротехник, не е случайно, а осъзнато и добре обмислено.

Надежда за по-добър свят*

Ния Бангеева – IX кл., I място
ПМГ „Акад. Сергей Корольов“ – Благоевград
Научен ръководител – Милена Славкова

В природата на човека е да се разделя на социални групи, често съпътствани от конфликти. От Античността до днес възникват безброй войни и ненужни спорове между различни общности. Цял живот съм заобиколена от заглавия на вестници и статии за поредния конфликт между партии, държави или народности. Животът ми се струваше безсмислен и отчайващ. Човечеството ми се струваше безнадеждно.

Но когато за първи път отворих учебника по физика, осъзнах нещо фундаментално за нашия свят. Нещо, което ми донесе надежда. Законите на Нютон, на Айнщайн и на Архимед важат и до днес за всички. Където и да си по света, ябълката пада от дървото, светлината се отразява, а лодките плават. Във физиката няма „мое“ и „твое“, „чуждо“ и „родно“ – всичко и всички следват едни и същи правила, които внасят ред и хармония в света.

Ние, хората, сме водени от любопитство към тайните на Вселената. Когато забравим тривиалните в контекста на Космоса конфликти помежду си и се обединим в името на физиката, за да удовлетворим това любопитство, тогава постигаме истинския си потенциал като човечество. Физиката за мен е надежда. Надежда за един по-добър, по-обединен свят, в който всички се стремим не към власт, влияние или пари, а към усъвършенстване на света около нас и на нашето разбиране за него.

Вземете например ЦЕРН, създаден през 1954 г. в името на разкриването на тайните на Вселената от държави, които са били закleti врагове само девет години по-рано. Днес ЦЕРН има 25 дър-

жави членки и е един от най-успешните научни институти в света. Там учени от различни националности работят заедно за доброто на всички нас. Това е един от примерите как физиката обединява хората и показва колко по-силни сме заедно.

Също така, през 1972 г., по време на Студената война между САЩ и СССР, двете държави правят нещо съвсем неочаквано за света. Те се съюзяват, за да осъществят проекта „Аполо – Союз“ – първия международен съвместен полет на космически кораби. Подписан е петгодишен „Договор за сътрудничество в изследването на космическото пространство за мирни цели“. Дори две държави, познати по това време като най-големите врагове, признават физиката като достатъчно добра причина да си сътрудничат и да загърбят предразсъдъците си.

Физиката също така е пряко свързана с предотвратяването на международни конфликти. Светът за първи път вижда катастрофалните възможности през 1945 г. – след атомните бомби над Хиросима и Нагасаки. Оттогава човечеството е коренно променено. Хората живеят в страх, знаейки, че не могат да се предпазят напълно от подобна трагедия, особено на фона на засилващото се напрежение между САЩ и СССР. Дори великите сили осъзнават потенциалната опасност на физиката и постепенно започват да ограничават ядрените си оръжия в името на човечеството.

Физиката е врата към безброй възможности за човечеството, включително към сътрудничество и обединение. Колкото и да сме разделени, всички следваме едни и същи вечни и непоклитими закони – законите на физиката.

За мен физиката е любов!*

Ралица Стоянова – IX кл., II място
СУХНИ „Константин Преславски“ – Варна
Научен ръководител – Светослава Петкова-Дишкова

Спомням си, че като малка бях много любопитна. Постоянно задавах странни въпроси и се интересувах от непознатия за мен тогава свят както всяко дете. В повечето случаи обаче не получавах задоволителни отговори на въпросите си, свързани с физика, за чието съществуване дори не подозирах тогава. Отговори като „Това аз не го знам“ или „Не съм сигурен, питай някой друг“ ме караха да се чувствам сякаш, ако не открия своя отговор веднага, ще се почувствам „празна“ – по един детски начин. Нима е толкова трудно да обясниш на едно малко дете защо предметите падат на земята или какво е гравитация?

Така е, когато си пропуснал ред уроци по физика, тъй като тя „никога не е имала особено значение за теб“.

Години по-късно не спирам да търся отговорите на въпросите, повечето от които се крият във физиката. Тя за мен е доказаната истина за всичко съществуващо около нас. Тя носи в себе си отговорите на повечето въпроси „Как?“ и „Защо?“. Тя е прозорец, който осветява всеки път ума ми и ме убеждава в смисъла и ползата от всяко нещо, което съществува в света.

Физиката е вътрешното чувство, което тихо ни шепти: „Мисля, че е това...“. Тя ни дава отговори, които понякога носим дълбоко у себе си, и ни показва хармонията в природата и колко прецизно е устроен светът.

Често живеем с мисълта, че всичко съществува само за да ни доставя временно удоволствие. Музиката, танците, спортът, колите, телефоните, радиото

и телевизията – всичко това изпълва ежедневието ни и прави живота лек и приятен. Затова с лекота го приемаме за даденост или като част от съвременното. Забравихме да се интересуваме от света. Струва ни се, че го познаваме като „петте си пръста“, но истината е, че живеем, без да съзнаваме и оценяваме. За нас животът често изглежда изпитан и скучен, а никой не забелязва какво се крие извън екрана на телефона.

Всъщност светът е удивително и вълнуващо място, изпълнено с движение и енергия. Всички тези коли, хора, сили и устройства, които работят за нас – всичко се подчинява на физичните закони. Задаването на въпроси и търсенето на отговори направиха така, че физиката си проправи място в сърцето ми и започна да разкрива истините на безкрайния ни свят.

Всеки час по физика е изпълнен с любопитство и желание за още нови знания. Определено не съм човек на „сметките“ – математиката не е моята сила, което понякога ме спира да получа отлична оценка. Но е истински забавно да наблюдаваш как почти всичко около нас може да се обясни чрез физика и да се докаже с малко математика. Както всеки учител в училище, така и нашата учителка по физика има своя „култова реплика“: „Физиката е навсякъде. Физиката е първооснова. Физиката е... самият живот“. Започвам да осъзнавам, че може би така е с всеки предмет, но с физиката усещам нещо по-различно – по-истинско, по-живо, сякаш тя разкрива света в неговата същност.

* Заглавията са на редакцията. Есета се публикуват със съкращения.

Спортни страсти край „Копринка“

Поредно рекордно участие в надпреварата за купа „Кристален еделвайс“

Нов рекорд за броя на участниците отчитат организаторите на Националния преглед на спортно-туристическите умения и сръчности „Кристален еделвайс“ от Българския туристически съюз и Туристическо дружество „Орлово гнездо“ – Казанлък. В XX издание на състезанието на яз. „Копринка“ край Града на розите в края на юни се включват 500 участници от 22 отбора от страната. Така е подобро постижението отпреди година, когато Прегледът събра 434 от 21 тима.

За първи път тази година се включват и деца на сънародници, които живеят в чужбина, като това са възпитаници на Българското неделно училище „Йордан Йовков“ в румънската столица Букурещ.

Проявата традиционно е част от Националния спортен календар на МОН за изяви по интереси на децата и учениците.

Тази година учениците премериха сили, знания и умения в майсторско управление на велосипед, туристическа щафета, погледна на въже, народна топка, построяване на палатка, викторината „Познавам ли моята България“ и програмата „Художествена самодейност“. Те се състезават в две възрастови групи за юноши и девойки: V – VII и VIII – XII клас. А преди надпреварите са поздравени от изпълнителния секретар на БТС и от Желю Желев – председател на ТД „Орлово гнездо“, Казанлък.

След много емоции и оспорвани състезания два отбора поделят първото място в комплексното класиране за купа „Кристален еделвайс“ – шампионите от последните две издания от СТД „Бачо Киро“ в Дряново и състезателите на ТД „Димитър Петков“ при СУ „Васил Левски“ в Крумовград. Второто място печели съставът на ОУ „Христо Ботев“ – с. Енина, а третото място заемат учениците от СУ „Васил Левски“ в Дулово (представител на ТД „Караджата“, Дулово).

Победител в теглето на въже в групата V – VII клас е отборът на ТД „Сребрен“ – Кнежа, следван от съставите на СУ „Васил Левски“ – Дулово, и на ТД „Димитър Петков“ при СУ „Васил Левски“ – Крумовград. В групата VIII –

Снимка БТС

Отборите подкрепят активно своите представители в различните дисциплини

XII клас призьори са тимове на ЮТК при ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора, ТД „Сребрен“ – Кнежа, и СТД „Бачо Киро“ – Дряново.

Надпреварата по народна топка в първата група е спечелена от представителите на Крумовград пред състезателите на ОУ „Христо Ботев“ – с. Енина, и тези на Дряново. При големите печели отборът на ПМГ „Иван Вазов“ – Димитровград, а след него се нареждат представителите на Дряново и Крумовград.

Най-бързо и прецизно с построяването на палатка в първа група се справят учениците от Дулово, а техни подгласници са тимове на ОУ „Христо Ботев“ – с. Енина, и на ТК „Тинтява“ при СУ „Христо Ботев“ – Враца. В групата VIII – XII клас първи е отборът на старозагорци, следван от съставите на КТ „Скакия“ от Профилираната езикова гимназия „Йоан Екзарх“ – Враца, и на ПГ по туризъм „Пенчо Семов“ в Габрово.

Туристическата щафета в групата V – VII клас е спечелена от ОУ „Христо Ботев“ – с. Енина, изпреварили тимове на БНУ „Йордан Йовков“ – Букурещ, и СУ „Васил Левски“ – Дулово. В групата VIII – XII клас призьори са съставите на СТД „Бачо Киро“ – Дряново, Сдружение ТД „Незабравка“ – Велико Търново, и ТД „Чирпанска кама“ – Чирпан.

В майсторското управление на велосипед при момичетата от V – VII клас първа е Габриела Йорданова (СТД „Бачо Киро“, Дряново) пред Nicoleta

Саръева (ТД „Димитър Петков“, СУ „Васил Левски“, Крумовград) и Никол Минкова (СУ „Васил Левски“ – Дулово). В групата VIII – XII клас на първите три места са Християна Пенчева (Дряново), Адриана Даматова (Крумовград) и Марина Колева (Габрово).

При момчетата в първа група призьори стават Самир Софта (Крумовград), Данимир Димитров (Дряново) и Александър Дашков (с. Енина). В групата VIII – XII клас отличени са Георги Георгиев (Димитровград), Христо Йонев (Дряново) и Мартин Иванов (Враца).

Викторината „Познавам ли моята България“ е спечелена от учениците от Хуманитарната гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив. След тях се класират отборите на СУ „Васил Левски“ – Крумовград, и на СУПНЕ „Фридрих Шилер“ в Русе.

В прегледа на художествената самодейност се включват представители от всички отбори. А срещата завършва с традиционна дискотека, народни хора и спортни игри. Участниците не остават равнодушни и към гозбите, приготвени на огъня от екипа на майстор Ангелов.

За успешното протичане на Прегледа със своята работа допринася и комендантският щаб на лагера – Атанас Бодуков (комендант), Паола Кирова (главен съдия), Жулиета Стефанова (съдия) и Даниел Йорданов (викторина). Подкрепа за поредна година оказва и една от големите хранителни вериги в страната. **АЗБЪКЪТ**

клас, Втора АЕГ „Томас Джеферсън“, София)

Най-добрата творба на немски език е дело на Радослав Руменов (X клас, СУ „Цанко Церковски“, Полски Тръмбеш). Второ и трето място печелят Сияна Костадинова (XII клас, Първа езикова гимназия, Варна) и Христо Мирчев (X клас, СУ „Цанко Церковски“, Полски Тръмбеш). Поощрение получава Ерсин Айхан Вели (X клас, ЕГ „Христо Ботев“, Кърджали). Призьорите в направлението получават същите финансови награди.

Антония Маринова (XI клас, 32. СУ-ИЧЕ „Св. Климент Охридски“, София) е отличена от фондация „Българска памет“ за свой текст на английски език. Тя получава и награда от 300 евро.

Отличията са връчени в средата на юни на церемония в Първа езикова гимназия – Варна. **АЗБЪКЪТ**

Готови да спасяват живот

Снимка ГДПБЗН

Отборът на СУ „Иван Вазов“ в Сопот печели отборната надпревара и златните медали в XXII национално ученическо състезание „Млад спасител“, проведено се в Плевен. Второто място заемат учениците от СУ „Любен Каравелов“ в Добрич, а трети се класира тимът на СУ „Васил Левски“ в Брезник.

Състезанието включва теоретична и практическа част. В първата участниците решават индивидуален тест с 30 въпроса за време. А втората предлага изключително оспорвани надпревари между победителите в 28-те области на страната. В тях участващите 112 ученици от V до VII клас демонстрират в двора на Регионалния исторически музей знания и умения за реакция при земетресение, наводнение, радиоактивно и химическо замърсяване, пожарна безопасност и оказване на първа долекарска помощ.

До тази година надпреварата се провежда под името Национално ученическо състезание „Защита при бедствия, пожари и извънредни ситуации“. А негови организатори са Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – МВР, в партньорство с Националния дворец на децата, Министерството на образованието и науката, Българския Червен кръст и Община Плевен.

Гости на вълнуващата проява са областният управител на Плевен Иван Петков, зам.-областният управител Богомил Стоев, кметът на Общината д-р Валентин Христов, началникът на РУО – Плевен, Албена Тотева, зам.-директорът на ГДПБЗН ст. комисар Любомир Баров, директорът на ОДМВР – Плевен, ст. комисар Дилян Христов и директорът на БЧК в областния град Габриела Хитова.

В края на състезанието освен купи, медали и предметни награди всеки отбор получава сертификат за участие, връчен от комисар Станислав Атанасов – директор на Регионалната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Плевен. А БЧК присъжда специални награди в дисциплината „Първа долекарска помощ“, като на първите три места се класират отборите на ОУ „Никола Вапцаров“ – Ботевград, ОУ „Любен Каравелов“ – Попово, и СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Смядово.

Турнирът е съпроводен и с доблестна постъпка на учениците от отбора на I. ОУ „Христо Смирненски“ – Провадия. Те намират значителна сума пари, която веднага предават на организаторите и показват, че освен спортен хъс притежават и личностни качества като честност, отговорност и почтеност. За постъпката си получават и специална благодарност от директора на РДПБЗН – Плевен, комисар Станислав Атанасов.

След края на надпреварата участниците в състезанието посещават и исторически забележителности в Плевен. **АЗБЪКЪТ**

Безкрайната сила на гумите

Общо 242 творби изпращат тази година участниците в Националния литературен конкурс за творчески текст на английски и немски език „Този безкраен свят“, отчитат организаторите от Първа езикова гимназия – Варна, с директор Ангел Митев.

Конкурсът се организира с подкрепата на МОН, Община Варна и фондация „Българска памет“ и се провежда в памет на емблематичните преподаватели във варненската Първа езикова гимназия Красмира Попова и Йордан Йорданов. Проявата е част от Националния календар на МОН за изяви по интереси.

Наградният фонд е в размер на 1420 евро, осигурен с подкрепата на Община Варна и фондация „Българска памет“.

Темата, която предизвиква младите творци тази година, е „Мост“. А свои

текстове изпращат ученици от всички 28 области на страната и представители на българската диаспора.

В надпреварата за текстове на английски език първо място и награда от 250 евро печели Надин Уайл Елдемердаш (IX клас, Българско неделно училище „Св. св. Кирил и Методий“, Кайро, Египет). Второто място и приз от 150 евро заслужава Здравко Първанов (XI клас, ПЕГ „Екзарх Йосиф I“, Ловеч). Трето място и награда от 100 евро получава Надежда Кънчева (XI клас, 51. СУ „Елисавета Багряна“, София).

Присъдени са и три поощрителни отличия от 30 евро, които отиват при Шанел Сопова (XI клас, СУ „Св. Паисий Хилендарски“, Абланица, област Благоевград), Надежда Дюлгерова (ПГ „Пейо К. Яворов“, Петрич) и Дара Койчева (IX

Министерство
на образованието и науката
Национално издателство за
образование и наука „Аз-буки“

Директор:
ЕМИЛ СПАХИЙСКИ
Заместник-директори:
СТОЯН СТОЯНОВ
ВЕНЦИСЛАВ ГЕНКОВ

1113 София
„Цариградско шосе“ 125, бл. 5
За цялата страна:
0700 18466
izdatelstvo.mon@azbuki.bg
azbuki@mon.bg
<https://www.azbuki.bg>

Аз-буки

Банкова сметка:
„Обединена българска банка“ АД
IBAN: BG38UBBS81553139075716
BIC: UBBSBGSF

Национален седмичник
за образование и наука

АЗ-БУКИ

ISSN 0861-3990

Редактори:

д-р Зина Соколова
z.sokolova@azbuki.bg

д-р Диляна Кочева
d.kочева@azbuki.bg

Стея Маринова
s.marinoва@azbuki.bg

Боряна Трайчева
b.traycheва@azbuki.bg

Графичен дизайн:

Иво Христов
i.hristov@azbuki.bg

Петър Владов
p.vladov@azbuki.bg

Стилист-коректор:

Анелия Врачева
a.vracheва@azbuki.bg

Фоторепортер:

Олег Попов

Реклама и

разпространение:
izdatelstvo.mon@azbuki.bg

Кореспонденти в страната:

Белене – Ралица Господинова

088 7418349

Бургас – Дана Митева

0898361338

Варна – Розалина Димитрова

088 339920

Велико Търново – Здравка Маслянкова

088 6653255

Видин – Борислава Борисова

vidinstar@gmail.com

Ловеч – Жанина Илиева

087 7209597

Пловдив – Деляна Лукова

088 7271712

Смолян – Ангел Добриков

088 9703271

Кюстендил – Северина Димитрова

089 5789515

ДЕЖУРЕН РЕДАКТОР:

Стоян Стоянов

Предпечатна подготовка:

НИОН „Аз-буки“

Печатница: „Алианс Принт“ ЕООД
ж.к. „Дружба“ 1, ул. „Илия Бешков“ 3А

Неподписаните снимки в броя са от архива
на в. „Аз-буки“ и глобалната мрежа

Материали не се връщат
Авторските права на публикуваните
текстове и илюстрации са
собственост на вестника

НИОН „Аз-буки“ издава
научните списания:

„Български език и литература“

„Чуждоезиково обучение“

„Математика и информатика“

„Педагогика“

„Професионално образование“

„Философия“

„Стратегии на образователната

и научната политика“

„История“

„Обучение по природни науки

и върхови технологии“

Силни послания на младежко кино

Връчиха наградите в V национален конкурс за късометражно
игрално кино „Ученически кинофест“ в Стара Загора

Лентата „Коледна приказка“ – съвместен проект на 2. СУ „Проф. Никола Маринов“, Първо СУ „Св. Седмочисленици“ и ЦПЛР – ОДК в Търговище, печели Голямата награда за най-добър филм на V национален конкурс за късометражно игрално кино „Ученически кинофест“ в Стара Загора 2026. Това е нов успех на младите кинотворци от Търговище, след като през 2025-а учениците от клуб „Кинотворци“ към 2. СУ „Проф. Никола Маринов“ спечелиха приза със своя филм „Избор“.

Фестивалът се организира от ЦПЛР – Стара Загора, и Международния младежки център в града с подкрепата на местната община. Проявата е част от Националния календар на МОН за изяви по интереси на децата и учениците.

Тази година млади творци от Търговище, София, Варна, Бургас, Добрич и Разград създават своите творби по темата „Его“. От изпратените ленти са номинирани шест късометражни филма с разнообразие от теми и жанрове – от психологическа драма и социално кино до философски и експериментални истории, посветени на порастването, идентичността, избора и търсенето на смисъл, отбелязват организаторите.

Творбите са оценени от две независими журита. Победителите в отделните категории са определени от професионалното жури с председател Иво Николов – продуцент, сценарист и преподавател в Националната академия за театрално и филмово изкуство и в Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград. Негови членове са и Димитър Бонев – кинематограф и автор на множество късометражни филми и рекламни продукции, и Мария Андреева – студент по филмова и телевизионна режисура в НАТФИЗ и носител на отличието „Най-добър режисьор“ от второто издание на Фестивала. Паралелно работи и младежко жури в състав Рая Гънчева и Сте-

Снимка ЦПЛР – Стара Загора

Голямата награда получава филмът „Коледна приказка“ – съвместен проект на Второ СУ „Проф. Никола Маринов“, Първо СУ „Св. Седмочисленици“ и ЦПЛР – ОДК в Търговище

фан Георгиев от ГПЧЕ „Ромен Ролан“ и Дидо Атанасов от ПГЕ „Джон Атанасов“.

Големият победител „Коледна приказка“ донесе на своите създатели още отличия на церемонията в Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ – за най-добра женска роля на Магдалена Станчева, приза за най-добро операторско майсторство за Кристиан Тенев и специалната награда на Югозападния университет за седемчленния екип на продукцията. Отличието се равнява на приеман изпит и дава възможност на неговите носители да продължат образованието си в университета.

Наградата за най-добра мъжка роля получава Константин Николов за изявата си в „А може би...“. Представителят на киношкола „Братя Люмиер“ с ръководител д-р Елица Матеева към ЦПЛР – ОДК, Варна, печели с лентата и отличието за най-добър режисьор. А младежкото жури присъжда на екипа на творбата и специалната си награда за най-добър филм.

За най-добър сценарий е отличен Ивайло Михов, който е сред създателите на филма „Писмото на живота“ на школа „Куйрук“ при ЧПГТП „Райко Цончев“ в Добрич.

Връчени са и две поощрителни награди. Журито отличава за най-добра сценография и художествени решения Светослава Цонева – режисьор, продуцент, сценарист и монтажист на филма „Вътрешен съд“ на театрална формация „Сцена на бъдещето“ към Младежкия център – Разград. А младежкото жури присъжда приза за най-добър експериментален проект на Константин Макавеев – актьор и създател на проекта „Втората пролет“.

Сред номинираните ленти е и творбата „Твърде късно“ на екип „Снимаме ли?“ – Бургас.

Публиката на Фестивала има възможност да види извън конкурсната програма две специални прожекции на филми, създадени от ученици от клуба по кинознание и сценаристика към ЦПЛР – Стара Загора. Това са The Blood Witness на Дидо Атанасов – ученик в Професионалната гимназия по електроника „Джон Атанасов“, и „Белоногата“ на Рая Гънчева.

В Международния младежки център се провежда и специална творческа работилница, посветена на процеса по създаването на един късометражен филм. **АЗ-БУКИ**

ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ

Тодор КАПИТАНОВ

Битовите условия на работното място често са сред основните теми, които служителите посочват, когато говорят за възможности за подобряване на трудовата среда. Тези условия не са въпрос единствено на добра воля от страна на работодателя – законодателството поставя конкретни изисквания, които трябва да бъдат изпълнявани. Работодателят е длъжен да осигури подходяща и безопасна среда за труд, а при неспазване на нормативните правила може да понесе както административна, така и финансова отговорност, ако контролните органи установят нарушения.

Задължения на работодателя към жените на работното място

Когато се говори за условия на труд, обикновено се има предвид най-вече опазването на здравето и безопасността на работниците и служителите. Обхватът на тези изисквания е широк – от хигиената в работните помещения, през осветеността и нивата на шум, до ергономичността на работното място, включително височината на стола, бюрото или работния плот, както и настройките на монитора при работа с компютър или други видеодисплеи.

Наред с общите изисквания към работната среда, които се отнасят до всички работещи, съществуват и специални правила, насочени към жените. На практика, тези разпоредби често остават непознати или не се прилагат в достатъчна степен. Те предвиждат осигуряването на специално обособени помещения за хигиена и лична грижа на жените, както и помещения, предназначени за почивка на работничките и служителките.

Стаите за лична хигиена на жените и стаите за почивка на бременните жени се откриват и обзавеждат в предприятията, в които работят 20 и повече жени.

Стаята за лична хигиена на жените се състои от:

- приемна, в която има съблекалня с площ, не по-малка от 6 кв.м, умивалник, сешоар или салфетки за индивидуално ползване, столче, огледало, закачалка, шкаф с лигнин и дамски превръзки и др.;
- процедурна с индивидуални кабинети:

1. кабина при брой на жените в предприятието до 300 на смяна, а над 300 – по 1 кабина плюс на 200 жени; всяка кабина трябва да има площ, не по-малка от 3,0 кв.м, и да е обзаведена с хигиенен ръчен душ;

3. тоалетна – подът и стените на кабините трябва да са облицовани с теракотни, съответно с фаянсови плочки; във всяка кабина на височина 10 см се поставят две стъпенки от цимент и облицовани с плочи с разстояние помежду им 40 см; по средата между задния край на стъпненките се поставя подов сифон; подът трябва да бъде леко наклонен към отвор на сифона за оттичане на водата.

Всяка кабина и тоалетна трябва да бъдат снабдени с кофа с педал за отпадъците. В кабините трябва да има течаща топла и студена вода, която да отговаря на БДС 2823-67.

Стаята за почивка на бременните жени е с площ, не по-малко от 8 кв.м, и се обзавежда с:

- твърда кушетка, покрита с гладка мушама (една на 5 бременни);
- шкаф с чаршафи за индивидуално ползване от всяка бременна;
- масичка или нощно шкафче;
- чешма с топла и студена вода;
- най-малко 2 стола;
- чаши за вода.

Справка:
Наредба № 11 от 2 март 1987 г.
за стаите за лична хигиена на жените
и за почивка на бременните жени

ГЕРОЙ ОТ „ФАУСТ“ ЖУРНАЛИСТ ПРЕДАВАЩ ОТ МЯСТОТО НА СЪБИТИЕТО	ГОЛЯМ ТЪРГОВСКИ И РАЗВЛЕКА- ТЕЛЕН ЦЕНТЪР УГОЩЕНИЕ	ГЕРОЙ НА Й. ИВКОВ ОТ РАЗКАЗА „ВРАЖДА“ ПАРИЧНА ЕДИ- НИЦА В ИРАН	ГЕРОЙ ОТ „ОДИСЕЯ“ ГЕРОИНЯ НА Б. ШОУ ОТ „ХЛЯБ ПО ВОДИТЕ“	НУЖДА ЗА ПИЕНЕ ПРОХОД В ЗАПАДНА СТАРА ПЛАНИНА	МОДЕЛ „ДАЧИЯ“ МАЙКАТА НА ЗЕБС (МИТ.)	НЕТАКТИЧНА ПОСТЪПКА	НАМЕСТВАНЕ СГЛОБЯВАНЕ ПОЙНА ПТИЦА	ХОТЕЛСКИ ПРИСЛУЖНИК ИНДИЙСКИ ДЪРЖАВНИК (1889-1964)	СЕЙФ
КЛОН НА ПРЕДПРИЯТИЕ			ГРАД ВЪВ ФРАНЦИЯ			НАЙ-МАЛКАТА ФОНЕТИЧНА ЕДИНИЦА			
ГЕРОЙ НА ШЕКСПИР		СОРТ ЯБЪЛКИ ПЛАНИНА В БЪЛГАРИЯ	ЛАЗУР	СТАР ЧОВЕК, СТАРЕЦ		ШВЕЙЦАРСКИ ЧАСОВНИЦИ	ВНЕЗАПНА УПЛАХА		
НАЧИН НА РАБОТА	ГОЛЯМО ЗЕМНО ВЪЗВИШЕНИЕ ДРЕВНО ПЛЕМЕ НА БАЛКАНИТЕ				РОМАН ОТ ДЖЕЙН ОСТИН		ДУХОВНО ИЗЛЪЧВАНЕ ОКОЛО ЧОВЕК ИНДИЙСКИ ШАХМАТИСТ		
ФРЕНСКИ ИСТОРИК ОТДЕЛЯНЕ НА БЛАГОРОДНИ МЕТАЛИ ОТ ПРИМЕСИ		ЯПОНСКИ ТЕЛЕВИЗОРИ ВИД МЪХЕСТ ВЪЛНЕН ПЛАТ	ЗАКЛЮЧАЛКА	КАНАЛИ ЗА ПОДПОЧВЕНИ ВОДИ БЪЛГАРСКИ БОЛЯРИН ОТ XI ВЕК	ХАЛКА НА КОРАБ. ВЪЖЕ ГЕРОИНЯ ОТ СЕРИАЛА „НЕЗАБРА- ВИМА“			АМЕРИК. ПИСАТЕЛ (1924-1984)	МАРКА СКОРОСТИ ЗА ВЕЛОСИПЕДИ
ГЕОХРОНО- ЛОГИЧНА ЕДИНИЦА			ПОСТРАДАЛ ЧОВЕК ОТ НЕЩО	ВИД КАРТА ЗА ИГРА	ГРАД В НИ- ДЕРЛАНДИЯ	ГЕРОИНЯ НА Х. ИБСЕН ОТ „НОРА“		ПЛАШАНЕ В БРОИ	
ИТАЛИАНСКА МАРКА КАФЕ			ГОЛЯМ ВОДЕН БАСЕЙН		МАЛЪК САМОДЕЕН АНСАМБЪЛ	ГРАД НА О. ГРЕН- ЛАНДИЯ	ВЪРЗОП ОТ ЖИТНИ КЛАСОВЕ РУМЪНСКИ ХУДОЖНИК (1881-1958)		ФРЕНСКИ ПИСАТЕЛ (1811-1872)
	ГЕРОЙ НА ВОЛТЕР ОТ ФИЛОСОФ- СКИ НОВЕЛИ СЕЛО ВЪВ ВИДИНСКО		МАРКА ИТАЛ. ЦИГУЛКИ СТИХОТВО- РЕНИЕ НА ЕМ. ПОПДИ- МИТРОВ				НАРКОТИК		
СТОЛИ- ЦАТА НА ШВЕИ- ЦАРИЯ	ГЕРОИНЯ ОТ БЪЛГ. ФИЛМ АДАП- ТАЦИЯ	СПЛЕТНА, КЛЮКА			ГЕРОИНЯ НА ИБСЕН ОТ „ПЕР ГИНТ“ ГЕРОЙ НА ВАЗОВ ОТ „ГРАМАДА“	ИТАЛ. ПИСА- ТЕЛ - ИМЕТО НА РОЗАТА	ОПЕРА ОТ Г. ХЕНДЕЛ МЕДНИ ДУХОВИ МУЗ. ИНС- ТРУМЕНТИ	ЯПОНСКИ ПИСАТЕЛ (1905-1969) „ФЕНИКС“	
МУЗИКАЛЕН ИНСТРУМЕНТ ПРОВОДНИЦИ НА НЕРВНИТЕ ИМПУЛСИ В ОРГАНИЗМА		СИНДЖИР	ГЕРОИНЯ ОТ „ТЮТЮН“ НА ДИМИТЪР ДИМОВ	ГРАД В СОМАЛИЯ	ЛЕТИЩЕ КРАЙ ТОКИО	БРАТ МОЙСЕЙ (БИБЛ.)		ГРАД В ИТАЛИЯ	ЖИЦА ЗА ЕЛЕКТ- РИЧЕСКИ НАГРЕВАТЕЛИ
				ПАРИЧНА СУМА В БАНКА			ФРЕНСКИ ДРАМАТУРГ - „ТАРТУФ“ МЯРКА ЗА ЗЕМНА ПЛОЩ	ВЪГЛЕ- ХИДРАТ ПОДОБЕН НА СКОРБЯЛАТА	
ВИД ОБРАЗЕЦ	ГЕРОИНЯ ОТ „ОСТРОВЪТ НА ПИНГВИНТЕ“ ГАРОВА ПЛОЩАДКА			ПИСМЕНО ДОПИТВАНЕ	ГРАД В ИСПАНИЯ ГЕРОЙ НА ГОРКИ ОТ ЕДНОИМЕНЕН РОМАН		МАРКА ДЕТСКО АДАПТИРАНО МЛЯКО РУСКИ КАМИОНИ	ГЕРОЙ НА У. САРОЯН ОТ „ИМГОВЕ ОТ ЖИВОТА“	
		ЮЖНО РАСТЕНИЕ		РЕКА В ГЕРМАНИЯ		ЗЛИ СЪЩЕСТВА ВЪВ ФЕНТЪЗИ ЖАНРА ПРИТОК НА ДУНАВ		МОДЕЛ АВТОМОБИЛИ НА „ФИАТ“ МУЗА НА ЛЮБОВНАТА ПОЕЗИЯ	
ГЕРОИНЯ ОТ ТИЛ УЛЕН- ШПИГЕЛ МИНЕРАЛ С РАЗЛИЧНИ ЦВЕТОВЕ		КАНАДСКИ ПИСАТЕЛ (1869-1944)	ПОМЕЩЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБИ ЕГИПЕТСКИ БОГ НА ЛУНАТА		ОСТРА ПСИХОЗА		ОТБРАНА ЧАСТ ОТ НЕЩО ПРОИЗВЕД- ЕНИЕ НА ЖАН ЖАК РУСО		
	ЗАЩИТЕН ЗЕМЕН ИЗКОП		ГРАД В БЪЛГАРИЯ	ГЕРОЙ ОТ „БОИНА И МИР“	БЕЗПРАВЕН ЧОВЕК	РОМАН ОТ ФРАНЦ КАФКА	ВОЙСКА		СПОРТНА МОТОРНА ЛОДКА
НАБОРНА МАШИНА В ПЕЧАТАР- СТВОТО	ВНЕЗАПЕН ПОДТИК			СПРА- ВЕДЛИВОСТ, ИСТИНА	МАТЕРИАЛ ЗА ДОБАВКА КЪМ БЕТОН АНГЛ. МЯРКА ЗА ТЕЧНОСТИ	ЧЛЕН НА НАЙ- ВИСШАТА КАСТА В ИНДИЯ РОМАН НА Д. ФУЧЕДЖИЕВ	КРАТЪК АЛЕГОРИЧЕН РАЗКАЗ	ИСПАНСКИ ПОЕТ (1899-1936) НАЙ-МАЛКИЯТ ЕЛЕМЕНТ НА РЕЧТА	БИВША БЪЛГ. СЪСТЕЗАТЕЛ- КА ПО ХУД. ГИМНАСТИКА
		ЕДИНИЦА ЗА РАБОТА	Ж. П. СПИРКА		МАРКА БЪЛГАРСКИ БОИЛЕРИ			ДВОРЕЦ НА ПРАБЪЛГАР- СКИ ХАН	РЕКА В ТУРЦИЯ
ГРАД В РУМЪНИЯ	РЕКА В БЪЛГАРИЯ	СВЕЩЕНА БИБЛЕЙСКА ЧАША			МУЗИКАЛНА НОТА	ДЪРЖАВЕН ГЛАВА НА КНЯЖЕСТВО		ИГЛОЛИСТ- НО ДЪРВО	
КУТИЯ ЗА ПУСКАНЕ НА БЮЛЕТИНИ	ДЕПАРТАМЕНТ ВЪВ ФРАНЦИЯ		СЕЛО ДО СОФИЯ			ПОДАРЪК	ГЕРОИНЯ ОТ БЪЛГАРСКИЯ СЕРИАЛ „СКЪПИ НАСЛЕД- НИЦИ“	ПЕСЕН В ЧЕСТ НА АПОЛОН	
МОДЕЛ „КАДИЛАК“					ОХРАНЕН ЖРЕБЕЦ		ЗИМНА ДРЕХА		
ГЕРОИНЯ НА ВАЗОВ ОТ „КЪМ ПРОПАСТ“			ТУРИСТИЧЕС- КА ДРЕХА				КУПЧИНА		

РЕЧНИК: АЖЕН, АЛАРА, БРАМАН, НАРИТА, ОЛАР

ЕВЕЛИНА ТУМБЕВА

Отговори от миналия брой	Водоравно: "Под игото". Евапоратор. "Нивата". Трир. Понори. "Как". Рило. Арад. Секта. Бакалов (Георги). "Лех". Лаос. Вити (Моника). Анит. "Бел Ами". Нуга. Твен (Марк). Лила. Бат. Ляноси. Илеш (Бела). Бирхале. "Теракан". Рет. Фирн. Жар. "Нан". Буфер. Надир. Параход. Чек. Мало. Тяга. Урожай. Газ. Жид (Андре). Колос. Ро. "Евелин". Кораб. "Лолита". "Единак". "Томи". Емили. Ака. Бум. Лукс. Евер. Тан (Карой). "Дел". Ротатор. Карт. Зарев (Панталей). "КАМАЗ". Кокошка. Амал. Рац ("Старият Рац"). Новела. Макадам. "Риголето". Маг. Янки. "Интел". Чим. Седло. Етер. Ари. Мила. Жалузи. Ироним. Нотариус. Од. Сметана. Вода. Неоком. Анасон. Отвесно: "Монахинята". Якоруда. Азимов (Айзък). Дик. Тунер. Гор (Генадий). "Мерак". Мито. Рив (Клара). Бигор. Палат. "Леман". Лад. Гара. Асана. Обол. Вад. Сара. Мотика. "Икарус". Мур (Джордж). Ламе. Талант. "Анар". Ликок (Стивън). Маджун. До. Оливин. Хоро. "Стар". Гласе. Отел. Божоле. Амар. Ол. Жерав. Неруда (Пабло). Имитация. Уок. Вир. Шеф. "Йети". Оз. Гнездо. Паралел. Теч. Валер. Нокти. Делиб (Лео). Реге. Ив (Артър). Колие. Чоп. Халиф. "Кале". Ерове. Римма. Рос (Джеймз). Марин. Зидар. Кети. Рен. Банели. Храм. Ник. Колон. Ота. Тока. Бандаж. Наташа. Танас. Портокал. Илина (Елена). Арк. Мерино. Риас. Тетрод. Кантар. Лиман.
-----------------------------	--

АБОНАМЕНТ 2026

Днес в броя
Фонд „Научни изследвания“ спечели 22 успешни проекта в 11 области

Аз-буки
НАЦИОНАЛЕН СТАНДАРТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Над 3100 зрелостници на допълнителна матура

2780 лв. за асистент във висше училище

Министърският съвет одобри нормативите за издръжка на един студент в общи 48 професионални направления

2780 лв. за асистент във висше училище

Министърският съвет одобри нормативите за издръжка на един студент в общи 48 професионални направления

Изданията на „Аз-буки“	Цена за година
Български език и литература	28,45 € / 55,65 лв.
История	28,45 € / 55,65 лв.
Математика и информатика	28,45 € / 55,65 лв.
Педагогика	54,9 € / 107,4 лв.
Професионално образование	33,6 € / 65,71 лв.
Стратегии на образователната и научната политика	35,4 € / 69,24 лв.
Философия	20,8 € / 40,68 лв.
Обучение по природни науки и върхови технологии	35,45 € / 69,33 лв.
Чуждоезиково обучение	28,45 € / 55,65 лв.
Вестник „Аз-буки“	57,25 € / 112 лв.
Цена за година онлайн	
Вестник „Аз-буки“	48,57 € / 95 лв.

**Абонирайте се
В РЕДАКЦИЯТА
с отстъпка**

5% от цената – при **ТРИ** и повече издания

10% от цената – при **ПЕТ** и повече издания

15% от цената – за **ПЪЛЕН** комплект от изданията

Контакти: София 1113,
бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5,
тел.: 0700 18466;
azbuki@mon.bg

www.azbuki.bg

В моето училище

XI НАЦИОНАЛЕН ФОТО КОНКУРС

„В моето училище е най-хубаво“

Аз-буки

Снимката участва в десетото издание на Националния фотоконкурс „В моето училище е най-хубаво“, организиран от „Аз-буки“.

Автор
Боян Иванов,
XI клас, ПМГ „Христо Смирненски“

XI НАЦИОНАЛЕН ФОТОКОНКУРС

„В моето училище е най-хубаво“

Под патронажа на министъра на образованието и науката

Национално издателство „Аз-буки“ очаква творбите за XI издание на Националния фотоконкурс „В моето училище е най-хубаво“.

В конкурса могат да участват ученици от I до XII клас, които представят във фотоси училищния живот.

За участниците от първата възрастова група – I до VII клас, фотоконкурсът се провежда без предварително зададена от организаторите конкурсна тема.

За участниците от втората възрастова група – VIII до XII клас, фотоконкурсът се провежда по предварително определени от организаторите две конкурсни теми:

• „Улови мига в училище“ – репортажна снимка, която изобразява емоция, действие или важен момент от училищния живот;

• „Героите на моето училище“ – портретна фотография – снимки на ученици, учители или вдъхновяващи личности в училище.

Авторските творби се приемат до 1 ноември 2026 г. на имейл: konkurs@azbuki.bg.

Подробните правила за участие са публикувани на <https://azbuki.bg/>

Победителите в първа възрастова група ще получат предметни награди, а отличените в двете категории във втора възрастова група – годишни стипендии. Те ще бъдат оценявани от жури от доказали се професионалисти във фотографията.

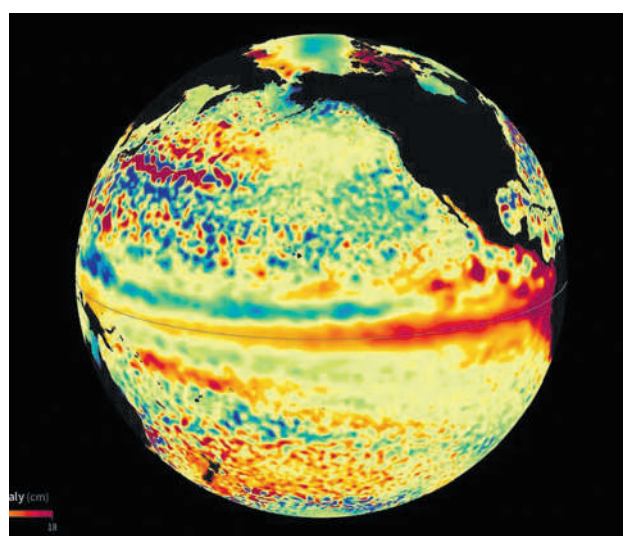
Най-добрите 12 фотографии ще бъдат включени в специален календар за 2027 г.

Рекордно Ел Ниньо променя климата в редица региони

Климатичното явление Ел Ниньо, което в момента е в процес на формиране, се очаква да постави рекорди по отношение на интензивността си, предупреждават редица експерти. Някои от тях дори говорят за Мега Ел Ниньо, което ще доведе до екстремни явления – от силно засушаване до катастрофални наводнения, в различни части на света.

„Към момента всички прогнозни модели сочат екстремно събитие. Очаквам поставяне на рекорди“, коментира Тим Стокдейл – експерт по природното явление в Европейския център за средносрочна прогноза за времето (ECMWF), цитиран от БТА. По думите му този път Ел Ниньо не прилича на нищо, което е наблюдавал за над три десетилетия проучвания на феномена. И допълва, че все пак нищо не е гарантирано.

Ел Ниньо е естествено климатично явление, което повишава температурите на повърхността на места в екваториалната част на Тихия океан, което води до глобални промени във ветровете, атмосферното налягане и валежите. Климатичният феномен обикновено се появява на всеки две до седем години и продължава 9 – 12 месеца. В съчетание с климатичните промени, причинени от човека, последното явление Ел Ниньо допринесе 2023 г. да стане втората най-топла година, регист-

Снимка i4sea.com

между ноември и февруари, най-силното повишение на глобалните температури настъпва със закъснение.

Макар и да се разминават в оценките за силата и въздействието на феномена в конкретни области на света, учените са единодушни, че трябва да се подготвим за по-чести суши, наводнения и други екстремни метеорологични явления. Агенциите на ООН за продоволствена помощ вече отправиха призив за допълнително финансиране на превантивни мерки срещу очакваните последици.

рирана някога, а 2024 г. – най-горещата в историята.

Американската метеорологична служба също обяви преди месец, че Ел Ниньо е започнало и се очаква да достигне потенциално историческа сила. А Световната метеорологична организация прогнозира, че явлението бързо ще се усили между юли и септември 2026 г., увеличавайки вероятността от екстремни метеорологични явления по света. Макар Ел Ниньо да достига своя пик обикновено